

230

O

13

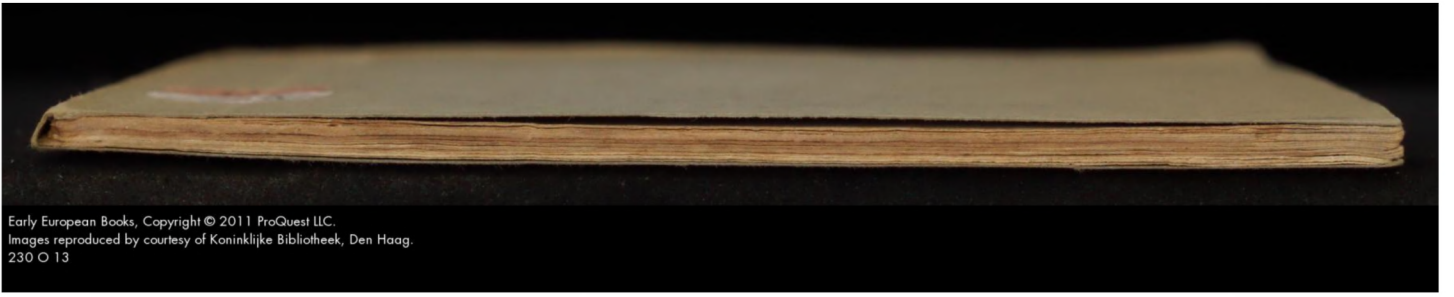

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
230 © 13

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
230 ○ 13

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
230 0 13

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
230 © 13

EEN

Welcomen ontdeckinghe

van de Roomsche Leere/in saecken van Conspi-
 ratie ende Kibellie/opghelocht upt bon-
 dighe aenmerckinge:

Ende

Vergadert (niet sonder bestuyzinghe ende ordre vande
 Overicheyt van Enghelandt) upt clare ende upt-ghedruichte
 hooft-stucken ende regulen/vande Leere der Papisti-
 sche Priesters ende Doctoren.

Ghetrouwelijck ober-gheset upt het Enghelsche Exem-
 plair/ghedruckt tot Londen by Felix Kpugston int jaer 1605.

Hier is noch by gheboucht een naerder verclarin-
 ghe van sommighe stucken die in dit Boecyken
 verbatet staen.

Alles door F.V.B.

Eerst gedruckt in s'Graven-Haghe,

By Beuckel Corneliszoon Nieulandt. Anno 1608.

Ende nu

Tot Amstelredam by Broer Jansz. woonende bytten
 Cozsgens Poort inde Nieu-stadt.

Bemide Lefer, de oorfaecke die mijn beweect heeft dit boucxken uyt d'Engelſche ſpraecke over te ſetten, is gheweest de wonderheyt ende nutticheyt der ſaecke daer van het handelt; de wonderheyt voorwaer om de vreemde en̄ grouwelijcke leeringhe en̄ regulen die ſomnige Iefuytiſche ende Papiftiſche Leeraers, in hare ſchriften en̄ bouckē hebben dorven voorſtellen, die nauwelijcx ghelooft en̄ ſullen worden van de Papiften ſelver die onder ons woenen al zijn ſy vry wat bitter. De nutticheyt: op dat ſo wel de ghereformeerde, als de Papiftiſche daer mede haer profijt mochten doen: de eerſte om de Leeraers van alſulcke grouwelijckheden meer ende meer te ſchouwen, en̄ uyt haren Landen te houden ende te weeren, ghelijck deſe hare valſche leeringhe geſchouwt ende verre van ons geweert behoort te worden: de andere, te weten de Papiften, om te ſien wat voor gheſellen ſomnighe harer Doctoren ende Leeraers zijn, de welke wel onder deckſel van Godſdienſt onder henluy den ſtilſwygende comen ghecruypen, maer nochtans niet anders en̄ ſoucken, als deſe hare leeringe ende hoofſtſtucken int werck ſtellende, daer door veranderinghe, confuſie, en̄ ten laetſten den onderganck der welgeſtelder Coninckrijcken en̄ Republijcke in te brengen, ende te veroorſaken: gelijk nu onlangs in Engelant haest geſien is, daer int werck gheſtelt was ſo een Attentat, daer door de uytterlick ruine, ende onderganck van t'ſelve Coninckrijk apparentelijcken te verwachten was, van ghelijcken hebben wy gehoort wat int Sticht Patelborn inden Styermarckt, daer ontrent in Ooſtenrijk, in Hongarven ende elder int werck gheſtelt is, ofte alſnoch gefocht werdt om by goede gelegenthey, int werck geſtelt te worden. De Autheurs vande voorſz leerſtuckē, ende de plaetſe daer ſy het ſtellen zijn by my getrouwelijck geſtelt, ſulcx als ick dit int Engelſch Exemplair heb gevonden geſtelt te zijn, doch hebbe de geheele ſententien van woort tot woort int Latijn niet geſtelt, ghelijck het voorſz Enghelſch exemplair de ſelve ſtelt, alleyn ſorghe ghedraghen hebbende dat die ghene die ghene Latijn en̄ conde verſtaen, hier mede ſoude worden ghedient, ende daerom de ſelve meefftendeel int Duytſch overgheſet, ende met Romeynſche letteren, van d'ordinariſe duytsche letter onderſcheyden hebbe, die gene die Latijn connen, mogen hen mede met de duytsche tranſlatie behelpen, ofte haren toevlucht nemen tot de Autheurē ſelver, die ſy op den ſant van yeder blad̄ ſullen bevinden geſtelt, ende gheciteert te ſtaen. Vaert wel.

**Den verleyde Broederen wie ende waer de selve souden
moghen wesen / Ghenade ende vrede van God den Vader
ende onsen Heere Jesu Christo.**

a Luc. 15.

b Gal. 3. 1.

c Gal. 1. 6.

d Gal. 3. 1.

e Gal. 1. 8.

Erwondert u niet beminde Broeders, dat ick u groete inden naem van broederſchap, daer ick u luyden nochtans kenne als verleyde: het heeft onsen Salichmaker belieft, ſommige Schapen a te noemen die nochtans alſdoen verre verſtroyt waren, ende ſijne Apostelen hebbē die broeders b genaemt, die ſy achten betoovert te zijn. Daerom gheet het my toe dat ick my met den ſelven ten uwen opſien oock verwondere, van dat ghy c ſo lichtelijck afghelept ſijt van Chriſti Evangelie c/ ende dat ick in het ernſtich begeeren van uwe heylighe bekeeringe, tegens u in deſer wyſe uyt vare: wie heeft u betoovert/om niet ghehoorſaem te wesen die leere/daer door Chriſtus lebendich onder u gheleert ende ghepredickt is gheweſt d? Ten is dan niet dele ofte die niet te doen, want wie iſer die de waerheyt eenich hinder, ofte de dwalinghe eenich voordeel can gheven: want ſo het de waerheydt is, doet dan ghelijck ſy ſegghen, al waert dat die gheenighe die het ſeyt ende leert een Phariſeus waer: ſoo het een ander leere is, niet van Chriſto ontfanghen, houde dan de ſelve alſ een verbloekte leere/ al waert ſchoon dat de Leeraer een Enghel ware e. Ende ſiende lieve broeders dat het den Almachtighen Godt (de welcke het licht van de duyſterniſſe ſcheyt, ende het leven van de doot) door dit laetſte gronwelijck attemptaet, t'welck niet te uoemen en is overmits de leelijckheydt, ende met gheenich ſchelmſtuck te vergelycken overmits de ſelſaemheydt van t'ſelve, belieft heeft, u door ſijne ghenade ſoo te beroeren ende beweghen dat ghy door de afgryſelijckheydt van deſe laetſte practijcken ghebrocht zijt tot de aenmerckinge vande tooverye daer mede ſy u betoovert hebben: ſo hebbe ick gedocht, mijnen ſchuldigen plicht te zijn, om u luyden te ontdecken de regulen, leerſtucken ende practijckē van uwe Prieſters, daer door ſy met tonghen ende handen te ſamen conſpireren om ghelycke feyten meer uyt te richten, niet twyfelende, of ghelien hebbende, hare vervloucte leeringhe, ghy luyden met Chriſtelijcke behoirlijckheydt u ſult leeren wachten voor de peryckelen van hare verleydinge ende tooverye. Laet ons dan (beminde) met malcanderen deſe gheelten beproeven ende examineren: ende ons oorlof ende adieu van malcanderen niet eerder nemen, dan int eynde van dit tractaerken.

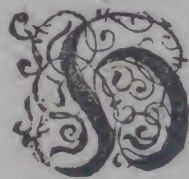
Een

Een volcomen ende clare

outdeckinge vande Leeringe der Roomscher Kerc-
he / in materie van Oproer ende
Rebellie.

Ghewichtige aenmerckingen, de welcke duydelijk bewijfen dat de Room-
sche Schoole is voorts brengende alle oproer ende rebellie inden Staet
van alle Protestanten: Ende dat alle Papistische Priesters ende haer-
ren aenhanck waerdich zijn als Muymaekers ende Verraders ghes-
traft te werden, alle t'welcke hier bewefen wert met verscheydene
redenen, vergadert uyt hare eyghen Boucken, Leeringhen ende Prac-
tijcken.

De eerste Keden.

Ner al ghemeyn ende generael besluyt / daer op sy hare
rebellische leeringhe sonderen / is dese: Dat alle Prote-
stanten sijn Keters en geexcommunicert. Daer uyt men
besluyten mach/erst/dat de geenige die door haer vals-
sche leeringhe alle de Protestanten als Heretijcken in-
den haet des volcx brengen / seggende dat sy niet waer-
dich en sijn/met yemant in eeniger manierete leue en te conuerseren/
de selve moeten nootsaekelijcken/onder alle de Protestanten gheacht
worden als Oproerighe ende niet lijdelijck: Nu ist soo dat de Room-
sche ende Jesuytische schole/ den Protestanten niet seer leelijcke ende
grouwelijcke schant-blecken/af-schilderen/daerom sy oock vastelijck
segghen / datmen haer gheen Natuyelijck ende Politijck respect ofte
ghehoorsaemheyt/behoort te bethoonen: Ergo so moeten de selve als
oproerighe werden gheacht / ende sijn onder den Protestanten niet te
lijden. Om welke valsche ende onghehoorde beschuldiginghe / ende
schantblecken te bewijfen. So seyt Andreas Jurgiwicius een van
den haren: Dat de Protestanten vant Apostolische gheloove niet een ar-
tyckel en ghelooven. Een seecker Engelsman seyt het self de noch wat
bitterder / Dat de Protestanten gheen Gheloove, gheen Religie, gheenen
Christum en hebben, maer sijn oprechte ongeloovighe a. De Regent
vant Collegie van Rheims heeft een bouck geschreven tegen Calvi-
num / ende t'selve gheintituleert: De Turcksche ende Mahometische
leere van Calvin b. Welc schryven es seecker Deerken Gifford genaet/
niet minder onbeschaemdelijck / als ongheleerdelijck hout staende/
seggende:

a Wicht in
sijn laetste
Bouck vande
Articulen.

b Reinal-
dus in lib.
qui inscri-
bitur, Cal-
uino. Tur-
cismus.

c D. Gifford.
Decan. D.
Petri, in praf.
lib. D. Reiz-
naldi.

d Decretum
Papalæ apud
Gratianum.

e Alanus en
Personus.

f Simanchæ
Episc. Pacéf.
Instit. Cath.
tit. 46. sect.

73.
g Idem Si-
man.

h Card.
Alanus.

i Alan. &
Person.

k Glos. in
Decret. 9.

causa 23. q.

8. cap. legi.

l Cardin.
Alan. &
Person.

m Simanchæ
Instit. tit. 46.

sect. 74.

n Lodovicus
d'Orleans

lib. 2. p.

segghende: Dat Calvini leere arger is als den Alcoran vande Turcken. De Jesuyt Possivinus / door den selven gheest van valscheydt ende blasphemie ghedreven synde / heeft een bouck gheschreven daer in hy der Protestanten leeringhe / aengaende den Salichmaecker Christus / niet anders en seyt te sijn dan enckele Atheisterye. **Twelc alle** daer toe streckt / om den Protestanten by eenen yeghelijken soo af te schulderen / dat niemant met den selven ghemeynschap soude houden / maer van een yeghelijk ghehaect ende gheschout mochten sijn. Ende soo veel aengact daer sy ons by den naebuyzen niet alleen hatich maken / maer ons houden vooz ghemeyne vanden / soo segghen sy: Dat nabuyzen, die Kettters sijn, met recht van hare goederen moghen werden berooft, ende dat oock by ghewelt, hoe wel het beter waer, dat men de selve van haer name door ontsach, vreesse ende autoriteyt d. **Oock hirsen sy** teghen de selve op de inwoonders die onder een Parochye wonen / in ghevalle daer questie is / om de gheestelijcke thienden te betalen / segghende: Dat de selve inwoonders met recht den Protestanten Predicanten moghen onthouden ende benemen hare thienden ende gheestelijck incommen e. **Leeren mede dat schuldenaers ende die anders niet be-** loften verbonden sijn goet te doen ofte te gheven: Niet ghehouden en sijn wederom te gheven oft te betalen aen haer schuldeyschers die Kettters sijn, haer schulden, maer dat sy daer van vry sijn. Item dat die eenighe Castelen oft andere stercke plaetsen te bewaren hebben, oock Vasallen ende onderdanen, de selve moghen overghegheven, ende also mey needich worden haren Heeren ende Overicheden f. Ia dat Vrouwen niet ghehouden en sijn hare Mans behoerlijcke eebiedinghe ende diensten te doen, als sy Heretijcken sijn g. Dat de ouders hare Kinderen moeten onterven als sy Protestanten sijn h. Iae soo een Priester wederom in Enghelandt comende bevont dat sijnen Vader een Protestant was gheworden, mach hy sijnen Vader loochenen, segghende dat hy hem niet en kendt, ende dat hy hem als sijnen Vader niet en behouft te ghehoorsamen i. **Comen noch soo verre** dat sy hare handen niet onthouden vant ontschuldich bloet: VVant sy der Heretijcken kinderen ofte Maechschappen voor gheen kinderen ofte maechschap en erkennen, maer dat volghende d'oude VVer, een yegelijcx handt op haer sy, om haer ende den haren het bloet te storten k. **Oock lee-** ren sy / Dat soo yemandt bevindt dat syn eyghen Vaderlant, ofte het meere deel van dien, is besmet met Heresie, dat hy alsdan t'selve zyn Vaderlant mach loochenen l. **Syntelijck seyd de Paus Gregorius in sijn** **kerckelijcke Ordoumantien:** Dat yemandt om Ketterye wille vervalten is van alle sijne Heerlijckheyt ende Iurisdicte, t'zy of de selve zy Naturel, Civil, ofte Polityc m. **Sulcx dat het inhouden vanden eedt / die** **de Ligueurs in Wyancrjck mosten doen / is ghevreesst /** Indien ick oye huwelijcke maecke, traffijck ofte handelinghe doe, hulpe gheve, vriendtschap houde, eenich ghehoorden heretijcken gheve, ofte eens den selven groete, soo laet mijn Godt niet salich worden n. **Salmen dan dit een Re-** **ligie noemen / welcke ontbint de ghehoorsameicheyt ende schuldighen** **plicht van Diensthuechten / Onderdanen ende Schuldenaers / die** **ontstucken**

uitstucken breecht de natuylijke banden van alle borgerlijke ghemeynschap ende conuersatie/ die niet erkennen en wil eenighe ghemeynsaemheydt ofte dienste van Vrouwen/ Ouders / Kinderen ende eyghen Vaderlandt; die de natuyze selfs met ghewelt port om den menschen van alle menschelijckheyt te berooven? O Babylon! Doch om t selve van stuck tot stuck particulierlijk met exemplente bewijzen/soude noodeloos wesen/ een stuck alleyn/ ende de pracktijk van dien sal genoegh sijn. De Papijsten in Franckrijk hebben van Heyndrick den derden haren Coninck / geschreven: Dat hy was een Ketter ende dootslagher o. Van ghelijcken sijn sy uyt ghebaren jeghens den jeghemwoordigen Coninck/ Heyndrick den vierden. Hem noemende eenen Keuckenbont ofte Reeckel, eenen langh ghebaerden Iuliaen, den snootsten ende archsten van alle dat twee voeten heeft, een Apostoet, stinckende dreck ende vuylnisse van den Duyvel p. Niet minder was de hefticheyt van onsen Cardinael Dolus teghens de Majesteit van onsen Coninck Heyndrick den achtsten/ de welke wissende den Duytschen Keyser niet sijn heyr crachten dixerteren en af-trecken van de Turcken te beoorlogghen / ende hem op te hitsen tegen den selven Coninck Heyndrick/ als tegen een vyant die schadelijcker was als den Turck/ breecht uyt in dese woorden. Indien ick verstant dat de Keyser met gantscher macht, jeghens den Turck te velde wilde gaen, ende dat ick hem alreede saghe in de mont van de Hellespontische Zee, soo en soude ick niet op houden, tot dat ick hem quaem te spreekken, ende alsdan uytborsten met dese woorden: Groot-machtichste Keyser, waer wilt ghy nae toe? wat hebt ghy in uwen sin? soo de liefde van de Christelijcke Ghemeynte ende Religie u verweckt om den Turckschen Keyser, die een oudt vyandt vande Christenheyt is, oorloch aen te doen, soude ghy dan niet beter daer nae toe uwe wapenen ende heyr crachten weynden daer de Christenheyt het meeste perijckel te verwachten heeft, daer eenen nieuwen vyandt die veel grouwelijcker is als den Turck, op de bane comt? te weten naer Engelandt toe, daer het bastaert ende overspeelich geslachte qualijck can onderscheyden worden vande Turcken ende Mahometisten q.

o Lib. de
Abdicat.
Henr. III.

p Ludovicus
d'Orleans,
cujus hæc
sunt verba:
Culinarem
Canem, po-
gonatum Iu-
lianum, bipe-
dum nequis-
simum, Apo-
statam, Fœ-
tidum Sata-
næ stercus.

q Card. Pos-
bis ad Henr.
8. pro vnit.
Eccles. de
fens. lib. 3.
pag. 384.

De tweede Keden.

Alle de ghenighe die uyt-gheben ende voorstaen/ datter boven de macht der Princen en Coningen is een hogere/ t'sy dat de selve coemt directelijck ofte indirectelijck / de selve moete gereeckent worden voor oproerige seditieuse menschen. Maer alle Papijste Priester gheben uyt en staen voor een dubbelde macht/ hooger/ ende boven de macht aller Coningen/ te wetē eerst een Democratique macht des volck/ en daer nae een Monarchique vande Papijste/ volcht dat alle Papijste Priesters voor oproerige ende seditieuse mensche moete gereeckent worden: welck beyde bewesen wort met dese regulen/ ende eerst noyende de macht vant volck/ seyt Parsonus: Dat de ghemeynte macht ende aauthoriteyt heeft, eenen Coninck te kiesē, ende den selven

VVeten

a Parſ. in ſuo
Dolmā. pag.
13. & 199.

b Ief. lib. de
Iuſta abdi-
cat. pag. 36.

c Didimus
pag. 261.

Stapleton.
d Reinald de
Iuſta autho.
pag. 8.

e Boz. de Ec-
cleſ. Monarc.
Tempor.
Epi. dedic.
ad. Clemen.
8.

f Bellarm.
lib. 8. de Pō-
rif. Rom. ca.
6. & 7.

g Stapleton
in ſyn bouck
jegens Hojne.

a Tollet.
Car. & Iefu.
li. 1. Inſtruct.
cap. 13. para.
Adverte au-
tem.

b Reinald. in
Roſao pag.
649. & 670.

c Stapl. in
ſuo Didym.
pag. 122.

wetten en Palen te ſtellen naer haren appetijt a. Den Franſchen Jeſuyt
toont de redene ſeggēde: Dat de Majestejt en hoocheyt van een Coninc
is gefundeert en geſtelt, meer in het Conincrijcke, als indē Coninc b. Over-
ren-comende niet de uyt-legginge vā Stapletonio/ Dat het volc niet en
is geordonneert en geſtelt voor den Prince, maer dē Prince voor het volc c.
Ghelijck t' ſelve noch ſubtilder wort gheſeyt van Reynaldo. Dat een
Coninck niet anders en is als een ſchepſel, van menſchen geſtelt en geſcha-
pen d. Ten tweeden ſo veel belangt de macht van den Paus/ deſe goe-
de luden vliegen ſeer hooch/ gelijck voor eerst eenē Bozius ſeyt: Dat
de Paus het hooft van de Kercke is, dat hy macht heeft in alle wereltlijke
ſaken en regeeringe e. Dit is waer (ſeyt Bellarmijn) welverſtaende indire-
ctelijc, en ſo verde het ſtreckt tot den welſtant vande Geestelijcheyt f. Ten
roziē overgeſlagē: Deſe macht en hoocheyt vanden Paus (ſeyt Staple-
ton) is eene leere die van alle Chriſtenen moet onderhouden worden, op
peyne van verdoemeniſſe, en geſcheydē te worden van Gods gemeyn-
te en Kercke g. Die wil wetē hoe verre hem deſe ghepretēdeerde macht en
authozitejt ſtrekt/ die moet het naer volghende beſluyt aemmerken.

De derde Keden.

Alle de ghene die ſteunende op eeuwige ghepretēdeerde macht en
hoocheyt van den Paulus ofte van het volc loochēt het nootwen-
dige recht van Electie/ ofte ſucceſſie vā Proteſterēde Princen/ die moe-
tē onder alle Proteſtantē gehoudenē wordē voor opzoerige en ſeditieu-
ſe: Maer alle de Papiſtiſche Prieſters ſtoden om en doen te niet alle
Titulen ende gherechticheden van ſucceſſie van alle Proteſterēde
Princen/ by haer voozſ. ghepretēdeerde recht ende voozdeel / van
den Paulus ende de ghemeyn-
te. Ergo moeten de ſelve voor opzoeri-
ghe ende ſeditieuſe ghehouden worden. Om t'welck te bewiſſen/ ende
eerſt van het recht van Electie/ ſoo ſeyt een Roomſch Cardinael: Dat
ter niet te houden en is van eene Electie ofte kieſinghe t'zy van Coninck,
Keyſer ofte hoogher macht, ſoo de ghene die ghecofen is, een gheexcom-
municēde (ſoo achten ſy alle de Proteſtanten) ſy a. Ende belangende
het recht van ſucceſſie ſeyt Reynaldus / Dat het recht van eenen Chri-
ſtenen Coninck meer moet hangen vande Religie, dan van de gewoonlijc-
ke ordre ende maniere van ſuccederen, meer vande wraeck-gierige bloet-
ſtortingē aende Ketterſ (meynende de Proteſtanten) bewelen, dan vande
naderheydt van bloet: ſijn daerom de Chriſtenen ghehouden alſulcken
Princen alle hope af te ſnijden, ten eynde ſy tot de Croone niet en comē b.
Of anders (ſeyt Stapleton) die hier jeghens doen, de ſelve ſtellen den mē-
ſche voor God, ende het vleech voor den geest c. Daer op eenen Siman-
ſia een beſluyt maerlit/ Dat het Coninckrijck door de doodt van een
Ketterſch Coninck, verſtorven zynde op ſijnen Soon, moet oock daer op
comen, ten ware de ſelve Soon een Ketter was, in welke ghevalle de Ca-
tholijckſche ghemeyn-
te ſelver eenen Catholijcken Prince mach kieſen:
Dan ſoo alle de ghemeyn-
te ende het gantsch Coninckrijck Ketterſch is, in
ſulcke ghevalle comt de kieſingē den Paus toe, die daer in eenē naer ſijnen
appetijt

sehe ghemeyn te selver eenen Catholijcken Prince mach kiesem: Dan soo alle de ghemeyn te ende het gantsch Coninckrijck Keters is, in sulck ghevalle coemt de kiesinghe den Pauws toe, die daer in eenen naer sijnen appetijte mach stellen, ofte anders t' selve den nabuyrige Papistische Princen ten roove uyt-gheven ende deelen d. Ende indien moghelijck p^rmandt hem veel lieber soude willen houden aen de wettelijcke successie/de selve toestaende / Soo p^romunthieert de vader Person dese sententie/Soo wie consenterē sal inde successie van een Protestant, is de grouswelijckste ende meest verdoemde sondaer die ghevonden can worden f. Ende dat is soo veel aengaet de leeringhe ende regulē, volcht de practijcke ende het ghebruyck vande selve. Dooz eerst willen wy gaen in Vranckrijck/alwaer Reinold den Francoisen waerschout/seggende: Wilt ghy=luyden den Coninck van Navarre, een Calvinist wesende, Coninck maecken van Vranckrijck, van het alder Christelijckste Coninckrijck; wat is dit anders ghedaen dan eenen Hondt over menschen te laten regeren? den Tempel des levendighen Gods den Duyvel te openen, ende in den wijngaert des Heeren te laten comen een wilt ende woest Swijn, die alle den wijngaert sal om stucken breecken ende verwoesten? Salmen terghen hem roupen ende segghen; Vive le Roy, de Coninck Leve, die men niet en mach groeten,jae diemen niet en mach in sijn huys ontfanghen? Ende ghenomen(sept vader Creswel) de Coninck van Navarre seyde dat hy een beter Religie in Vranckrijck wilde invoeren, dat en gelter niet, hy is ghehouden de Roomsche Religie te mainteneren ende te beschermen h. Van Vranckrijck willen wy te rugghe comen naer huys toe in Enghelandt. Alwaer vader Parsons in een secker Bouch by hem ghemaect/ende ghenaemt een Conferentie nopende de naeste successie vande Croone van Enghelandt/seer besich is om te bewijsen/Dat de Tijtel ende het recht van sijne Majesteyt jeghenwoordich Coninck, Jacob den seften van dyer name, niet en deucht, ende niet wettelijck is is. Al tot dien eynde om daer toe te helpen ende te p^romoveren de Infante van Hispanien. Ende dit is so veel belanghet t' ghene sy seggear van de Successie vande Coninckrijcken/laet ons nu hooren t' ghene sy van de Besitters ende Possessours vande selve voorstellen.

d Simanch.
Inst. Cath.
tit. 46. sect.
75.
f Pers. in suo
Dolmā 216.

g Rein. in
suo Rosao.
pag. 466.
& 476.
h Cresw. in
suo philo.
pot.

De vierde Keden.

Als een Coninck in sijn Croone ende Rijck gestelt is/by ghemeyn consent ende toestemminge van het gheheel Coninckrijck: en dat dan noch niemant rouyt om de Onderdanen de handen los te binden/ ende van haren eedt te ontslaen/ende tot ongheloozsaemheyt te brengen/ de selve moghen te rechte by alle Wetten ghecallangeert ende gestraft worden voor opzuerige ende rebelle menschen. Maer de Papiste Priesters ontbinden de Onderdanen vanden eedt die sy hare Princen ende Obericheden/ Protestanten wesende/ hebben ghedaen. Ergo mogen de selve te recht als opzuerige en rebellen gestraft worden. Dit besluit wort bewesen/ wyt seckerere resolutie van een van hare Bisschoppen/ die welcke sept: Dat so haest als een Christen Coninck een Ketter wort, so is het volck ende syn onderdanen ten eersten ontslagen

a Simanch.
Episc. Inſtit.
tit. 23. ſect.

11.

b Tollet. Car.
Inſt. Sac. lib.

2. cap. 13.

c Azorius
Ieſu. Inſt.
mor. cap. 15.
parag.

ſexto quæri-
tur.

d Maſſonius
I. C. de Ma-
jeſt. Milit.
Eccleſ. pat. 2.
lib. 4. de Im-
perijs pag.
676.

e Panorm. in
cap cum in
homin. ext.

de Iudicijs.
f Valent. Ieſ.
tom. 3. in
Thom. diſp.

1. q. 12. pñct.
2. pag. 463.
parag. nunc.

g Bannes in
Thom. 2. 2.
q. 12. art. 2.

concluſ. 2.
h Cref. in ſuo
philop. pag.

194.

i Greg. 7.
apud Gra-
mianm cauſ.

15. q. 6.
k Greg. 9. in
Decret. tit. 7.

cap. 5. & ibi.
gloſ.

ende vry van de macht die hy over haer heeft a. Daerenboven ſept een van haer Cardinalen. Dat ſoo langhe als de Prince gheexcommunicert blijft, ſo langhe blyven d' onderdanen vry ende ontslagen vanden eedt van ghehoorſaemheyt b. Om te weten by wien dat ſp van haren eedt be- vryt ende ontslagen worden: ſept een Jeſuyt/ Dat t' ſelve gheſchiet by den Pauws, die om rechtveerdighe oorſaecke macht heeft, niet alleen an- deren, maer oock hen ſelven van alle eeden te ontbinden ende abſolveren c. Sontijts wort de Pzinte perſoonelijck ende namentlijck gheexcom- municert/ In welcke ghevalle (ſept een Rechetſ-geleerde uyt hare ſcho- le) ſijn de Vaſſallen en Leen-mannen vry van haren eedt ende plicht, wer- den alle hare mede-hulpe: die Ketterſch ſijn, tot een proye ghegeven, ende den eenen en den anderen haer lant ten beſten gegeven alle uyt-heemſche Catholijcken d. Ende ghenomen dat d'ercommunicatie niet nament- lijck en naer voorgaende ſententie declaratoir en gheſchiede/ ja datter gheen excommunicatie ter werelt gedaen waer / daer is weynich aen gelegen. Want een ander van de ſelve geſellen ſept/ So yemants Kette- rye publijk is ende eenen yeghelijcken bekent, ſo en is daer geen pronun- ciatie ofte ſententie van excommunicatie van nooden e. Maer mogen (ge- lijck een ander Jeſuyt ſept) de onderdanen hem ten eerſten met recht alle ghehoorſaemheyt weygeren f. De redene wert by haer allen/ onder an- deren van Felino ende Cajetano by gebracht. Dat de noeroire waerheyt vant feyt voor haer brengt de ſententie van Condemnatie, en dat de wille van den Pauws, t' ſelve alſo uyt-leggende, alijt wert ghepreſumeert daer by en over gheweest te ziju, welcke wille ghevoucht by de ſaecke ſelve, cracht van ghewijſde ende ſententie heeft g. Ende om niet te twijſelen dat het ſulcx ſp/ ſoo ſept Crefwel: Dat het alſoo by alle Doctoren in de Godheyt ende in de Rechten wert gehouden, ende dat het ſcecker is, iac een artijckel vant Gheloove h. Ende om noech uyt de wege te leggen eene twijſelach- ticheyt die ghemaect ſoude mogen worden/ of ingevalle de Proteſte- rende Pzinte een rechtvaerdige oorſaecke van oorloch te voeren had- de/ ſpne onderſaten van wegen haren eedt/ hem niet en ſouden gehou- den weſen by te ſtaen/ on hem ſyn lant te helpen defendere. So ſchrijft de Engeliſche Cardinael Alan/ in ſynen Brieſ aen den Ridder Willelm Stanley/ in deſer manieren: Gheen oorloch can wettelijck by de Conin- ginne (ineynende Elſabeth) ghedenuncieert, ofte uyt-ghevoert worden, alſoo ſy met name gheexcommunicert, ende genomen dat het ſelve oor- loch ſeer billijck en rechtvaerdich ware, ſoo en is hare macht nochtans niet wettelijck. De pziactijcke van alle t' ſelve is ooc claer/ want de Pabwſ Gregorius de ſevende anders gheheeten Hildebrand/ beginnende ſij- ne regeeringhe/ ſepdt: VVy by onſe Apoſtolische macht bevryden ende abſolveren van haren eedt, allen den ghenen die den ſelven hebben ghege- ven aen gheexcommunicerde perſoonen i. Ghelijck mede van gelijcken ghedaen heeft Gregorius den neghenden k. Ende nu leſtlic Pius den vijfden/ heur lieder ſucceſſeur inden ſtoel / maer veel meerder in boof- heyt/ de welke in ſijne Bulle jegens de overledene Coninginne uyt- ghegheven/ onder anderen bevolen/ ende gheſtatueert heeft/ Dat alle hare onderſaten ſouden ontbonden ſijn vanden eedt, daer mede ſy aen haer waren verplicht. Ende dus lange hebben wy verſtaen hoe ſp verbieden den Coningen ghehoorſaemheyt te bewoſen: Nu ſullen wy examine- ren hoe

ren hoe sy de saecke met gewelt aenlegghen: in welken gheballe wy dit ontwijfelgck besluyt maecten.

De vijfde Reden.

Soo wie leert ende voozstaet de leeringe van den Princen met gheswelt upt haren Troon ende Coninckrijcke te setten/ sijn daer in openbare rebellen; maer de Papisste Pziesters staen vooz den Coninghen ende Keyfers met ghewelt af te setten: Soo sijn dan de selve openbare rebellen. Om t'selve te bewijsen soo seyt Costerus/ Dat de Roomsche Pausen altijs de macht ghehadt hebben om het quaet der Kercken, ende de schade der sielen wech te nemen, den Coninghen van hare Coninckrijcken, ende den Keyfers van hare Keyserrijcken te berooven; want Christus en heeft gheen minder macht sijnen Stedehouder hier op der aerden ghegeven, om sijne schapen te bewaren ende te besorgen, dan den meester sijnen knecht gheeft die hy sijn schapen laet weyden. **a** Item dat het afsetten vanden Keyfers uyt billijcke oorsaken (seyt enen Molina) alleen belangt den Pausen, om dat de Keyfers gelijk als dienaers van den selven, ende het wereltijcke swaert alleen tot haren believe mogen gebruycken. **b** Maer of de Coninghen den wil der Pausen niet ghehoorsaem en wil den sijn/ soo seyt de Cardinael Bellarmijn/ Dat de Christenen niet en behooren te liyden eenen Coninck die een Ketter is, ende die sijne ondersaten tot sijne ketterye soeckt te brengen. **c** Maer moeten de ondersaten (ghelijc eenen Sanderus seyt) haer beste doen om met den eersten een ander in sijn plaetse te stellen. **d** Iae sy moeten (seyd Creswelius) hem uyt sijn Coninckrijck, ende oock andere rijcken van Christen menschen verjaghen als een vyandt van Christo: T'welck (hy mede seyt) een ontwijfelijcke leere aller Doctoren te wesen, en een overeenstemmende Artijckel vant Apostolisch gheloove. **e** Iae dat meer is/ so seyt Barnes/ dat ghenomen de Paus wilde een Ketterische Coninck toelaten, so mach noch echter de gemeynte den selven uyt sijn rijk smijten. **f** Dan dit is noch niet genouch/ maer hoort een grooter misterpe ende wonder van dese overgheven boosheyt: want ghenomen dat den afgesetten Coninc te byden ware het hooft inden schoot te legghen/ ende hem met de Kercke te verenighen: Dese al niet jeghenstaende (seyt Simancha) soo en mach hy daer door sijne Croone niet wederom crighen. **g** Laet ons nu besien hoe sy dit int werck stellen. **e**n om t'selve te doen/ so willen wy hier voozby gaen de Heurijcken/ Frederijck/ Otthous ende andere Keyseren ende Coningen van ouden tijde: laet ons maer onse memoerie verberfchen van t'gheen wy in onse dagen ghesien hebben: Te weten van den Coninck van Vranckrijck/ lest overleden/ om den welken upt sijn rijck te druyben/ haer enghen Propheet een Tractaetken heeft laten uptgaen/ waer van den sin is/ Dat de Francoysen met goeder Conscientie de wapenen ghedraghen hebben jeghens Heyndrick den derden, ende met goede saecken hem van sijn Croone berooft. **h** Maer laet ons naer ons Enghelaend gaen/ want wy aldaer een Coninc sien/ de Rebel ende Meutmaecker Hugo Onrele is in wapenen teghens sijn Conincinne: Het Collegie van Salamanca brenghet peck ende treer toe om t'selve vier upt te blusschen/ ende besluyt aldus: Dat alle de Catholijcken die

a Cost. Apo-
log. pro part.
1. Enchirid.
pag. 64.
b Molina Ies.
Tract. 2. de
Iusticia, disp.
29. pag. 149.
c Bellar. lib.
5. de Pont.
Rom. cap. 6.
& 7.
d Sand. de
visibili Mo-
narchia lib.
2. cap. 4. par.
lus autem
pag. 70.
e Cresw. in
suo philo-
pat. pag. 194.
f Ban. in
Thom. 2. 2.
quast. 12.
art. 2.
g Simanch.
Inst. Cath.
tit. 3. 3. sect.
11.
h Lib. de ju-
sta abdicat.
Henr. III.
pag. 370.

i Determi-
natio Sala-
manca.

k Lib. de Iu-
ſta abdicat.
Henr. III.
pag. 370.
Bulla Pij
Quinti
Pont. Max.

ken die niet en verſaken, ende haer en onthouden den Enghelſchen te de-
fenderen, ende deſen Hugo O-neele te volghen, de ſelve ſondighen doot-
lijk, ende en connen hare ſalicheyt niet verwerven, ten ſy dat ſy aſſaten
ende berouw hebben, ende ſijne partye volghen i. Sullen wy dan den-
ken dat andere Prieſters van beter Conſcientie ſijn? neen voorwaer/
ende ſal ſoo langhe duynen/als ſy de boſt ſullen ſuyghen van alſulcke
hare Prieſters/de welke de boozſende leeringhe ende hooft-ſtucken
teghen den Coninck van Branchrijck gheſtelt / voor goet houden/
ende ten hoochſten prijſen. VVant de ſelve (te weten die de boozſepde
leeringhe hebben gheſtelt) ſeyt de Paus Xiſtus, dat daer in ghe daen heb-
ben, als goede Rechts-gheleerdo, Biecht-vaders, ende Doctoren toe ſtaet
ende behooren te doen k. Sijnen boozſaet (deſen haet ende ſchelmmerpe
altijt gheweest hebbende) de Paus Pius, voer uyt jegheus de Co-
ninginne laet overleden/miet deſe woorden: Wy belaffen de Onderda-
nen van Enghelant, dat ſy de wapenen aen-nemen jegheus Elyſabeth hare
Coninginne l. Ende dit is ſoo veel wy hebben willen ontdecken van
het ghewelt/ t'welck ſy alleen jegheus de macht / auctoriteyt ende
waerdicheyt der Princen ſoucken aen te rechten: Laet ons nu ſien/
van het ghewelt t'welck ſy poghen den Coninghen aen haer gefalf de
lichaem aen te doen/mits naer haer leven ſtaende.

De ſette Reden.

2 Cic. in
orat. pro
Ligat.

b Lib. de Iu-
ſta abdicat.
Henr. 3. pag.
262. & 270.
c Reinold, in
ſuo Roſæ.
pag. 157.
d Greg. Va-
lent. Tom. 3.
diſp. 1. q. 11.
punt. 2.

Soo wie booz neemt/ practiſeert ende int werck ſtelt een Prince te
vermoorden / moet nootſaeckelijck ghehouden worden voor een
overgheben ende deſperact verrader: maer de Papiſte Prieſter
ſijn daer in/ ofte int meerendeel van dien ſchuldich: Ergo/ ſoo moeten
ſy voor deſperate verraders ghehouden worden. Om het welke te
bewiſſen/ ſoo ſtaet te conſidereren dat ſy alle van dat gheboelen ſijn/
dat het gheoorlooft ende wettelijck is de wapenen jegheus hare Co-
ninghen aen te nemen / ghelijck hier vooren ghenouch bewiſſen is/
waer uyt wy dan jegheus haer beſuyten / ghelijck een oudt politijck
perſoon/ jegheus ghelijcke ſeditieufen beſloot; Quis ſenſus ai morum a?
VVat andere meeninghe ofte verſtant can men uyt het nemen van de wa-
penen af-meten, dan alleenlijck het bloet te verſtozen? Dan om niet
haer niet te diſputeren/ende te ſtaen op de beſuyt-rebene die wy uyt
de ſaecte aſnemen/laet ons ro nen tot hare poſitiven / regulen ende
maximen ſelber/ en die vervolghen ghelijck wy tot hier toe ghedaen
hebben. De auteur vant boozſepde Tractacthen aen den Franchoi-
ſen ghemaect ſept/ dat een yeder gheoorlooft is naer rechten eenen Ty-
ran te vermoorden: t'welck hy ſeyt over een te comen met het ghemeyn
conſent ende aller luyden overeenſtemminghe b. Want ghelijck Reinol-
dus ſept/ alle de Ketterſche Princen ſijn eygentlijck ende volcomentlijck
Tyrannen c. Waer op een Hiſpaniſch Jeſuyt / eyghentlijck van deſe
ſaecte ſpreckende/ aldus ſijn ſondament maect: Dat ſooyemant van
ſijn leven mach berooft worden, dat ſoo veel te meer de ſelve van alle ſijne
goederen, ende van alle de gherechticheden die hy overanderen heeft, mach
berooft worden d. En t'ghene noch den hoochſten toon van deſe raser-
npe is)

nye is / so sept Simancha / Dat Ketterische Coningen grooter straffe verdienen als ghemeyne luyden : daerom ooc die van Seythen met recht ende redenen haren Coninck Scylem om hals ghebracht hebben, om dat hy hare Bacchus Feesten gheschent en misbruyct hadde e. Het schijnt dat Scythia ende de rouste ende Barbarische natie vande Wereldt / de bequaemste spieghel voor dese heplighe Priesters is / om daer in haer gelijckenisse te sien / en hen alle de werelt bekenet te maecken. Daerom laet ons eens uwe Scytische ende Heydensche practijcken van dese sake aenschouwen. Laet ons eens met onse ghedachtenisse reysen naer Indien toe / Alwaer (gelijck den Advocaet Arnold in syne Pleydoye / voor de Universiteyt ofte hooge Schole van Parys / sept) dat het gemeyn gerucht ende geroup van de arme Indische was, dat de Ieluyten de oorfaecke waren van alle de Tyrannyen die aen ende onder henluyden was gcoeffent f. **Wt** Indien laet ons weder keeren naer Duytslant / alwaer men ghesien heeft / Dat eenen Hertoch Rodolph, door instigatie en aenporring van den Paus, den Keyser Heyndrick sijnen Heere door cracht van wapenen heeft vervolcht g. Van daer laet ons comen in Franckryck / alwaer Clement eenen Monick / als een bloet doystich moordenaer ende paricide / schandelijck sijnen Heer ende Coninck Heyndrick om het leven heeft gebracht. Epntelijc om naer hups weder te keeren in Engelandt / alwaer naer dat Pius de vijfde sijn Bulle van Excommunicatie / teghens de Coninginne onse Oberste / hadde upt laten gaen / qualijck een jaer voor by is ghegaen / ofte daer is wat jeghens haren persoon gheattenteert gheweest : de Bulle met een eyfelijck gheluyt aldus luydende / VVy begeeren ende bevelen de onderlaten, dat sy de wapenen jegens hare Coninginne inde hant nemen. **Wt** cracht van welck geluyt en crachtigen asem sijn verdoert ende beweecht gheweest dese laetste Derraders : gelijc Arden / Somerbie / Barry / Cullen / Squire / Lopez / met noch andere / de welke door Instigatie ende aenporringe van de Priesters ghesocht hebben de doot van onse ende hare Princesse. Ende belangende t'gene nu onlanc is geschiet / so laet ons aemercken / en niet min niet verschrieken verwondert sijn / te sien en Fornayse ofse Ouen al voorsien en gereet / om op eenen tijdt wech te nemen en te vernielen / niet alleen den Coninck / maer om dat alle de Overichept en Regcerders van het Rijck souden vergaderen / het geheel Coninckrijck. Hebbe de Ingenieurs en beleyders van dit werck / pet-wes ghedaen in de selve saecke / sonder de directie en het beleydt van hare Priesters ? neen voorwaer : want eerstelijck soo hebben de voorsayde Conspirateurs / haer niet eede verbondē / en haren eedt besegelt en verknocht met het nemen en gebuyck van het Sacrament / daer upt men can af-nemen datter een Priester by gheweest is : Ten tweeden / de ghene die het vper daer in ghesteecken soude hebbē / heeft gins en weer gereyst / en gheweest in hare Schole tot Douvray / ontwijfelijck om hem te beraden met de Priesters aldaer / als met sijn Oracle. Ten derden / dat hy sijn mede-hulpers en complicen niet en heeft willen openbaren oft beclappen / ten ware saecke hem by een Priester toegestaē werde / dat hy het met goeder Conscientie mochte doen. En dat dese ende ghelijcke maniere van doen / is den Priesters eygen / sal upt t'ghene hier naer volcht claerlijcker blijcken.

Simancha
Instit. Cath.
tit. 23. Sect.
12. & 13.

f Mercat.
Gallo Belg.
tom. 2. li. 10.
g Ab. Vrsper.
Crantz. &
alij in suis
Chron.

De sevenste Reden.

a Nihil inter
rest favoreas
ne sceleri, an
illud facias.
Seneca.
b Bellarm.
lib. 5. de
Rom. Pont.
cap. 6. & 7.
c Ende coppe
van synen
brief geschre-
ven aen den
Ridder Wille
Staley pag. 3.
d In suo Ro-
sæo. cap. 2.
e In suo Dol-
man. part. 1.
pag. 62.
f Sp copie van
synen booz-
ghenoemden
brief.
g In te bouck
gheintituleert
een vermanin-
ghe aen den
Adel ende het
volck van
Engelande:
de ondertepe-
keninge was:
Guilhelmus
miseratione
divina S.
R. E. Tituli
S. Martini
in montibus
Cardinalis.
h Oratio Xi-
sti Quinti.
Pont. Maxi.
de Henrici
Terrij morte
habita in
Consistorio
Patrum.
2. Septemb.
An. Domini
1589.

VVetende/dat het even eens is, soo een groote schelmerye te doen,
ofte t'elve toe te staen, ende te favoriseren a: soo moghen wy
daer upt aldus besluyten / dat die ghenighe die alsulche
acte van verraderpe ende hoochste moorderpe toe staen ende ontschul-
dighen/dat de selve daer in schuldich sijn: Maer alle Priesters staen
toe ende ontschuldighen alsulche hatelijche moorderpe; soo sijn so dan
daer in schuldich. Om nu te bewysen dat de Priesters alsulche verra-
derpe ende schelmstukken toe staen: soo seyt een wijt beroemt Cardi-
nael ende publijck Leeraer tot Roomen: dat veel Paulen met recht veel
Princen afgheser hebben b. Onse landtslipden de Cardinalen Alan c,
Reynald d, ende Parsons e, willende de onderdanen opwecken om haer
te wapenen jeghens hare Pryncen/soo vermanen ende persuaderen sy
de selve met exempelen die gheheel rebellisch sijn/ als namentlicke met
de Rebelle aeghericht jegens den Coninc Johan jegens Edward
den tweeden/ Jerein Richard den tweeden ende Heyndrick den seften/
alle Coninghen van Enghelandt / ende datmen d'Auteurs daer van
als vooranghers behoorde te volghen. De Auctor van het bouck
vande bilijche affettinghe van Heyndrick Coninck van Vranckryck
singt over de doot van den selven een Gaudeamus. De selve Cardinael
Alan staet toe ende approbeert het verraderlijck over-gheven vande
Sadt Deventer f/ by den voorsz. Willem Stanley in den jare rvc.
lxxxvij. ghedaen; Oock mede soo gheeft hy den Enghelsche Malcon-
tenten courage/ende spreect haer een hert in om hare macht te vou-
ghen met den Spaenschen, ende ghesamentlijck Enghelant aen te vallen g.
Van ghelijcken soo heeft het Collegie der Jesuyten tot Salamanca/
toeghestaen ende gheapprobeert de Rebelle van Tyton in Yrlant. Jae
de meesten hoop van dese Secte sullen Canoniseren ende onder het ges-
tal der Heplighen stellen/alsulche Papijsten die gherecht ende om-ge-
brycht sijn gheweest om hare openbare verraderpe wille: Ende om
een exempel by te brengen in een saecke vande hoochste verraderpe
daer af men can sprecken/ soo is dit notabel / dat de Paulus Pistus
Quintus een seckere harangue ofte Oratie h heeft upt-gesproocken
inde Consistorie ofte vergaderinghe der Cardinalen/ de principaelste
saecke die hy daer in wil betoonen/ is dese: Dat de Coninck van Vranck-
rijk om den hals ghebracht is gheweest, door de handt van een Monick.
Wat wil hy hier mede segghen? Dit is (seydt hy) een acte die notabel,
selfsacm ende ghedenckwaerdich is. Maer waerom dat? Om dat hy doot
gheslaghen heeft, niet (seyt hy) eenen Coninck in papier afgheschildert,
ofte in steen af-gemaect ende gehouden, maer eenen Coninck van Vranck-
rijk, int midden van sijn heytleger. Dan is dit so een seisame ende won-
derlijcke saeck dat eenen Monick heeft comen vermoorden een seker-
selijcken Coninck? de wijle dat de Papijstische Historien verhalen dat
de Paus Adrianus, wesende schuldich aen ghelijcke verraderlijcke practij-
ken int werck ghestelt jeghens den Keyser Heyndrick den tweeden, daerom
heeft moeten sterven. Neen boozwaer/maer sodde Monick een geschil-
dert beels hadde vernielt/dat hadde een saecke gheweest van meerder
berwone

verwonderinghe/ende oock verdajelijker: want gheen saetke en is
 jupst daerom goet/om dat die groot is/maer is daeromme groot om
 dat die goet is. Segt dan waerom men moet dencken dat dit seyt soo
 ghedenck-waerdich ende notabel is? Om dat het (seyt de boorghemel-
 de Paulus) een seyt is t'welck niet dan door de wonderbaerlijcke voor-
 sichtigheyt, wille ende hulpe vanden Almachtighen Godt te weghe ghe-
 bracht is. Maer hoe? soude dit gheschiet sijn door Gods wille / raedt/
 ende toestemminghe? Hy seyd ja/ ende bewijst het met het exem-
 pel van Judith/de welcke (seyt hy) in de heylighe Schrifture werdt ghe-
 dacht, ende heeft eenen heylighen Naem, om dat sy den Holophernem het
 hoofd af-gheslaghen heeft, t'welck sy ghedaen heeft niet sonder ingheven
 vanden H. Geest Gods, Maer dese Religieusen ende Godt-vreesende man,
 heeft een grooter ende wonderlijcker werck gedaen, niet sonder hulpe van
 Godt. Is dit niet een wonderbaerlijcke Religie? ende een onmensche-
 lijk oordeel ende ghevoelen/ van soo een grove soude / onghesoorde
 moort ende paricide/ daer een Monick sijnen Coninck hadde vermoort;
 de beste woorden daer mede de Paulus den vermoorden Coninc ber-
 eert/sijn: dat hy was een ongheluckich Coninck, een die ghestorven was in
 sijn sonden: De quaetste woorden die hy op de moordenaer leyt/ sijn:
 dat hy was een Religieus ende God-vruchtich man. Ende in dese maniere
 prijfende ende achtende veel meer soo een verrader / dan den selven
 straffende/ heeft hy noch opgheweckt twee andere. Epntelijck t'ghe-
 ne in dese materpe meest staet te noteren / soo was desen Heyndrich
 nochtans een Papist: maer is daerom alsoo ghetraecteert / om dat hy
 de Protestanten favoriseerde/ ende boornemelijck den Prince van Na-
 varre, de welcke om dat hy een Protestant was, oock daerom een geexcom-
 muneerde was. By desen Paulus is dese schandelijcke moort aldus
 ghenomen ende uptgelept/ ende heeft daerom dit seyt geacht Selsaem,
 dat is (om de woorden des Paulus ghetrouwelijck ende recht upt te
 legghen) van wegghen de grouwelijckheyt vant attentact: Notabel
 om de leelijckheyt ende schandelijckheyt van t' selve: Memorabel ofte
 ghedenckweerdich, oermit is de schande ende schaenute die hare Sertz
 daer vozen niet recht toe-comt.

De achtste Beden.

DE Serpenter die volghende hare ingheboorte Natuyze steecken
 soo haest als so warm worden / en behooren niet in den bossem
 van een Coninckrijk ofte Republijcke bewaert ende toeghelaten te
 worden: Maer alle Papiste Priesters openbaren hare rebellpe soo
 haest als so hen eenige goede hope van hare sterckte der ven toeschijn-
 ven: Ergo moeten de selve in de Coninckrijcken ende Republijcken
 niet gheleden/ ofte tot eenich quaet bewaert worden. Belanghende
 hare positiven ende regulen / soo hout Bannes t' selve staende by ma-
 niere van een noot saeckelijc Parenthesis/ reserve ofte onder de wooz-
 den by aldien: segghende/ Dat de onderdanen oock voor de sententie van
 excommunicatie (by aldien sy suffisante macht hebben) haren Coninck
 moghen af-setten a. De Jesupt Creswel boucht het selve daer by als
 een seckere cautie ende waerschouwinge: Laet de onderdanen (seyt hy)
 voornemes

a Dominicus
 Bannes in
 Thom. 2a. 28
 q. 12, art. 2.

b Cresw. in
suo Philop.

• Lib. de Iusta
abdicat.
Regis Henr.
3. pag. 278.
d Ibidem
pag. 371.

e Bellarm. li.
5. de Rom.
Pont. cap. 6.
& 7.

f. Bar. in
Thom. 2. 2.
quæst. 12.
artic. 2.

g. De den brief
van Cresw.
aen den heer
Mountcagle.
h Cresw. in
suo philo.
pag. 291.

voornemelijck daer op letten, ende daer in op haer hoede sijn, dat sy in sulcken ghevalle bequame macht hebben naer den eylich vande saecke; of anders soo mocht het de Catholycke saecke hinderlijck ende nadeelich sijn. Ende ten eynde niemant een preservatijf jeghens haer vergift ghebruyckende/soude moghen seggen ende haer objecteren/ dat de gheleghentheit vande eerste Kercke Gods/ende vande oprechte Christenen van dese onse tijden gheen voornemen ofte ghedachten en hebben ghehadt de Coninghen om den hals te brengen/al waren sy vyanden van Gods woort/maer dat sy haer gewillichlijc vooz de professie van het heylighe gheloobe hebben laten dooden: soo merckt eens aen in hoe een angeruste mortier sy de Conscientie van alsulcke goede lieden ende Christenen stooten ende moeylen / Alsdoen (sept het vooz-ghemelde Franchoyts tractaethen) moesten de Christenen alleenlijck lijden, om, dat de Kercke noch niet volcomen ende volmacckt en was ende om dat hare vyanden in meerder ghetale waren. Wederom op een ander plaetse sept t'selve dat het pryselijc is te lijden als men gheen wederstandt en can doen. Ende dit is haer upterste ellendichste plicht-anker ende achterhoede/in dese haer over geven ende gedespereerde aenlagen: Daer aen oock haren grotten Cardinael hem misrijpt / ende ghelijck als schip-breucke lijdt. Want hy antwoordende sept: Dat d'oorfaecke saecke waerom de Christenen in voorgaende tijde de wapenen niet en hebben inde handt ghenomen om daer door te trachten Keyseren ende Coninghen, als vyanden van het Catholycke geloove, af te setten, sy gheweest om dat haer macht ende cracht ontbraecke. Hier dooz ist dat die vane nieuwe Roomische geloobe/soecten dese boose menschen ende bedette rebellen te excuseren. Want de vooz gemelde Bannes leert daer van aldus: Door dese tweede Conclusie oft besluyt-reden, so warden de Engelsche Catholijcken, die alnu de wapenen teghen de Protestanten niet aen en nemen, ontschuldicht, om dat henlyden ontbreekt bequame ende sufficiente macht. Hier upt can men sien ende bemercken / dat so langhe de Protestanten leven/sy t'selve haer leven moeten bekennen/ghelijck vande handen der Papistischer Factic te ontfanghen / ende alleen te leven om dat sy geen macht en hebbe om haer te beschadigen: Andersins so souden sy van haer hoozen eer sy haer souden connen sien./moghelijck in sulcher wijse/ als dat sy eenen grouwelijcken slach op haer ribben souden cryghen, ende nochtans niet weten wie dat het haer ghedaen hadde. g. Ja sy moesten al om den hals/want het volc Gods (sept Creswel) is op hare conscientie ende sielen salicheyt verbonden, indien sy connen den selven (te weten den Protestanten) wederstant te doen. Van dit zijn maer hare positiven ende regulen/laet ons nu sien hare practicken: Int jaer ons Heeren xbc. lxxx. Als Edmont Campion ende de vooz. Robert Parsons in Engelandt quam/ so hadden sy verforcht ende vanden Paus vercreghen Brieven van Dispensatie/van dat alle Papisten in Engelandt /niet jeghenstaende dat de Coninghinne was gheercommuniceert / nochtans de selve moechten betoonen volcomen gehoozsaemheyt in alle wereltlijcke saecken: nochtans met dese clausule ende by gheboechde woorden (Rebus sic stantibus) so langhe de saecken alsoo stonden: dat is (ghelijck het naer volgende t'selbe uplegt) tot dat sy stercker wierden: Want in het jaer xbc. lxxxvij.

da

als de Spaensche Armade reede was/ ende dat sy/ midts het verdubbelen van haer beyder machten/ yet beterz mochten verhopē: so heeft onse lantsman Alan als doen gheschreven een vermaninghe aen den Adel van Engelandt/ ende door tselve/ als vooz des Pauws Ambassadeur ofte Runtius uytghelept/ de voorszeyde woorden alsoo niet een parenthesis omvanghen ende gheschreven/ segghende: Dat al hadde de Pauws toeghelaten datmen de Coninginne in tijtelijcke saecken soude gehoorfamen: dat nochtans de heylighe Vader Xistus Quintus alnu een yeghelijck ontbont ende ontlaste vanden eedt ende getrouwicheyt die sy haer belooft hadden h. Ende dit is de ordinairse maniere vant doen der Pauwsen: want als sy vreesen dat haer partye ende factie minder ende onseckerder is als d'andere/dan laten sy toe/ende bevelen oock datmen ghehoorzaemheyt thooone: maer het is alleē eenen politijcken treck/om vooz haer Soldaten ende aen-hanghers tijdt te winnen ende hem haren asem te doen scheppen: ghelijck Clemens de laetste Pauws den Papischen ghedispenscert ende toe-ghelaten heeft de Coninginne soo langhe te ghehoorsamen/tot dat hy eenich betrouwen ende seckerheyt hadde vant succes vande saecken van Tyron: Want hy als doen op den xxij. Januarij xvijc. ende een/ eenen brief schreef om den selven couragie ende moet in te sprecken: Fili dilecte nobilis vir salutem, &c. Mijnen beminden Sone, alle ghefontheyt, &c. Daer na noemt hy de selve rebellse/Sacrum Fœdus, Een heylighe Ligue ende verbintnisse; belovende dat hy daer inne voort-gaende/ een heplich/gheluckich succes ende eynde soude becomen: Deus pugnabit pro vobis, conteret inimicos suos ante faciem vestram: Godt sal voor u vechten, ende sal u vyanden voor u ooghen onder de voeten treden. Maer den tijt heeft gheleert (Godt danck) dat hy een valsche Propheet is gheweest.

h Alan in
sijn bouck
geintituleert
Admonition

De neghenste Reden.

So wie trouwlooslijck of wepghert ofte breekt den eedt die hy sluyden van verscheyden sâcligie heeft gheswozen (alsoo een eedt den heplichsten bandt is die Godt den menschē toeghestaen heeft/ als wesende de meeste verseeckeringhe a vande getrouwicheydt der menschen/ende een eynde van alle twist b;)moet de selve nootsaekelijck anders niet ghehouden worden dan vooz een trouwloos ende verradersche mensche: maer de Papische Priesters sijn aen ende in alsulcke trouwloos heyden schuldich: Ergo moeten de selve vooz trouwloose ende verradersche menschen ghehouden worden. Dat sy daer aen en in schuldich sijn/sal blijcken ende ghesien comen wordē uyt dese drye pointen: eerstelijck in de maniere van den eedt te wepgheren: Ten tweeden in hare behendicheyt niet den eedt te spotten: Ende ten derden int bzeken ende ontbinden vanden selven. Soo veel belangt om eenen versochten eedt te wepgheren/soo redenen wy aldus: Soo wat dienaer ghebræcht sijnde by sijn meester/ om te verantwoorden ofte te sweeren/dat soo hy den selven sijnen meester aengheranst sage van sijne dootlijcke vyanden/hy alsdan hem soude verbedidigē ofte verraden/ende dat den knecht de selve vrage niet en behaechde / ofte uyt-

a Iere.4.4.
b Heb.6, 16,

E

stelde

c. Mat. 26. 49

stelde daer op te antwoorden / de selve soude oochschijnlijk openbaren dat hy van een verraderlijke dispositie ende ghesteltenisse was : maer alle Papische Priesters sijn in ghelijcke saecke betrefende de ghetrouwe onderdanicheydt tot den protesterende Coninghen van alsulcke humeuren / dispositie ende ghesteltenisse : Ergo al haer maniere van doen van te segghen Weest ghegroet Meester e, is maer alleen ont een Cusken te gheven / ende daerentusschen sijnen meester te verraden.

Om t'welcke door hare positiven / regulen ende practijcken te bewysen: ende eerst aengaende dat henlypden het vraghen mis haecht / soo heeftmen bevonden dat int examineren van Priesters / ende haer af vraghende (ghelyck het een noodtsaeckelijke politie in vorgherlycke ende polityncke staten is dat het selve somtijds gheschiede / of de Paus macht ghegheven ende bevolen hebbende dat d'Ondersaten vande Coninghinne / teghens haer de wapenen souden nemen ende rebelleren / ofte dat een uytheemsch Prince in haer Coninkrijcke vtele / of sy het dan met de Coninghinne souden houden of met hare vbanden? Door eerst soo en behaghen henlypden dese interrogatozien ofte vzaechstucken niet. Alan noemt de selve, ene onwettelijke onnatuerlijke ende onverdraechlijke ondersouckinghe des menschen consciencie d.

d Alan in
sijn bouck
geintituleert,
Een trouwe
waerschou-
winge pag.
68. 70.
e In suo phi-
lopat. pag.
350. & 351.
f In suo Di-
dymo. pag.
205. & 206.
g Cic. pro.
Milone.
h Horat. Vt
Iugulent ho-
mines, sur-
gunt de no-
de latrones,
&c.

Ghelijc oock dese manier van examineren die by den Princen gesdaen wort vooz de bewaringhe van haer ende haerder ondersaten le-ven by Creswel wort gheheeten een onrechtvaerdighe ende bloedighe examinatie e. Worden oock dese vraghen by Stapletonio genaemt Nieuwe ende Captieuse ofte begrijpelijke vraghen, vraghen die Godloos sijn, ende subtiyle Barbarischeyt ende rouwicheyt smaekende f. Ghelijck of Sampson ghehouden was geweest sijn hooft ten eersten in Delilas schoot te legghen. Maer neen dese hare uitwoorden betoonen dat alsulcke Interrogatozien ende examinatien so nootsaeckelijck sijn / als de selve by haer met booshepdt werden teghenghesproken ende veracht: want alsoo het een ingheboorne wet der natueren is datmen sorghe draeght voor sijns lijfs bewaringhe g. soo oordeelen sy daer van seer quaelijck / ende worden van de Heydenen daer over met redene berispt: de roovers ende moordenacs waken des nachts, ende leggen stricken om den menschen te vermoorden, sult ghy daerom niet waken om u selven te bewaren h? Soo veel belangt het dilapieren ende upstel te nemen / op de vraghe die men urgeert / ende henlypden wort om te beantwoorden / te weten soo de Paus ofte yemandt door sijnen last het landt quaem in- baderen ende acutasten / wat vooz een partpe sy als dan souden kieser / dan staen sy al twijfelende ende perplex toe en sien / ende hebben som- mige van die d'examinatie deden gheobserveert dat sy antwoorden: Ick sal my dan beraden als de ghelegentheyte ende de saecke haer sal pres- seneren: Andere / Ick sal dan antwoorden, ende niet te voren: Andere / Ick en ben noch niet gheresolveert: Epntelijck andere / Ick sal alsdan doen t'gene my God in den sin sal stuyren. Ende hoewel dese hare mom- aensichten bheet genouch sijn / om haer aensichten te bedecken; nochtans so maect haren Creswel henlypden seer haest bekēt seggende / dat so de Paus

de Paus beveelt datmen het oorloch sal aennemē om de Religie wederom in haren ouden staet te stellen, so en moeten sy (ende moeste dit hare antwoorde sijn) behoudens hare conscientie, niet anders doen, dan het met de partye van de Roomsche Catholijcken houden i. **Dese man spreekt doch sonder parabolē/ en sonder daer een deuycken om te windē: gebuyet dan den declinātel vande Religie ende adieu alle onderdanicheydt. Volcht nu het tweede poinct t welck is met den eedt te spotten/ ende dat by den eenen Demonisten treck ofte den anderen/ gelijk daer is dat sp/ doch niet eygentlyck) heeten een equivocatie: Andere noemen het reservatie ofte een achterhoudinghe: wy sullen het alderquaemste den naem gheven van Collusie/ ofte niet den eedt te spotten. By exempel een van henlyuden seyt/ Soo eenich rechter ten onrechte yemandt eenen eedt afvordert, soo mach de gheexamineerde sweeren by een equivocation, dat is, wesende ghevraecht; hebt ghy dat ghedaen ofte niet? de selve (al heeft hyt schoon ghedaen) mach daer op andt woorden: ick hebbe het niet ghedaen, meynende secretelijck in synen sin; op die tijdt: of ick hebbe het niet gedaen, meynende, dat ick het u niet gheseydt en hebbe: of andere ghelijcke uytvluchten k, soo ghy begheert te weten wie d' Auctheur van den voorschreven treck is/ het is den Cardinael Tolletus: soo ghy noch vorders vraecht van wat creydt ende aensten de selve is/ de Jesuyt Wasques seyd dat de Paulus Gregorius de derthiende hem een groot Privilegie ende voordeel ghegheven heeft/ de welcke tot hem schrybende/ seyd aldus: uwe gheleertheydt is soo groot, ende ons door langhduyrighe experientie soo wel bekendt, dat wy meynen niet betamelijck ende billijck te syn, dat uwe schriften ende boucken het oordeel ende de censure van andere soude sijn onderworpen l. T'ghene voorschreven is appliceren ende boughen sy bequamelijck in saecken van de Justitie van Enghelant nit examineren van hare Priesters in deser manieren: De Officiers vande Coninginne van Enghelandt (seyd Gregorius Martini) en connen met recht niemant den eedt afnemen, om dat eene Ketterische Coninginne gheen Coninginne en is m. Op welck zandt gheboudt is t'ghene sy beslupten/ te weten Alan/ Persons/ ende Martinus/ Dat soo op een Priester suspitie ofte achterdencken viele, ende dat hy in een haven ofte erghens anders wesende ghevraecht werde nae sijnen rechten name, naer sijn Vaderlandt, gheslacht ofte vrienden, hy mach het al loochenen, ende het kindt eenen anderen naem gheven n. Ende wederom / Als een Priester voor den Rechterstoel is ghebracht, daer de Overicheden van t'Rijck jeghenwoordich sijn, ende dat hy den eedt ghedaen hebbende, van ghelijcke saecke wordt ghevraecht, soo mach hy andtwoordeo op de voorseyde maniere, ende dat by equivocatie; om dat de ghene die hem vrighen gheen recht en hebben om hem te vrighen, alsoo sy Tyrannen sijn, ende de goede wercken soucken te straffen o. Vvelck poinct van equivocatie (seyt Person) moet niet alleen by alle gheleerde inde Godheyt voor goet gehouden worden, maer oock gheoordeelt nootsaeckelijck te sijn, om dat in sommighe saecke, midts den leughen toe-staende, andere inconvenienten ende swaricheden worden gheschout p. Dese man sien wy leeren (ghelijck of hy den eenen Dupbel door den anderen wilde verdrjyben) hoe men al lieghende eenen anderen leuge mach**

i In suo phis
lopat. pag.
352.

k Tollet.
Car. lib. 4.
Instit. Sa-
cerd. cap. 21.
& 22.

l Vafq. Epist.
Dedicat.
ant. Com-
ment. in
Luc.
m Greg.
Mart. in.
lib. resolutio-
nis Casuum.

n Resolutio
quorundam
Casuum Na-
tionis An-
glicanæ.

o Ibidem.

p Persons in
sijne corte
Apolog. fol.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
230 O 13

¶ Besiet ende
leest Aquin.

† Fraus non
dissolvit, sed
distringit
perjurium.
Cic.

† Navar.
Tom. 3.
cap. 12.

† Inde vierde
Redene.

u Glos. ad
decret. lib. 2.
tit. 24. c. 10.

x Azorius
Inst. Mor.
lib. 5. cap. 15.

y Idem
Azor. lib. 12.
c. 9.

ontgaen: nochtans is dit de alghemeyne leeringhe van hare Scholeer/ ende eben wel meer als Heydensch: want onder den selven was dit een wet der consciencie/ dat het bedroch niet en ontbant, maer veel meer verbandt den ghenen die mey needich was. De pzaetijcke van desen aerdighen treck van equivoctie by den Pziesters alsoo ghepzaetijc seert/ is bebonden by experientie vande Magistraten in dese laetste tijden gheheel ghebruyckelijck gheweest te sijn: het is te bedencken dat de selve pzaetijcke ghecropen is uyt sinte Francisus voornouwe; Vant de selve (ghelyck Davarrus schrijft) ghevraccht sijnde waer henen eenen seeckeren moor denaer was gheloopen die dicht voorby hem was ghepasseert; heeft geantwoort, sijne handen door de mouwen steeckende, hy en is hier langs niet gegaen, mey nende door sijne mouwen s. Volcht epitelijck het derde point/ t'welck is vant misbruyt des eedts/ mit den menschen daer van te ontslaen en te ontbinden/ want hoe wel men in wereltijcke saecken eet van ghetrouwicheyt en onderdanicheydt af-neemt/ nochtans wert t'selve by heylupden so uytgelept en ghein-terpreteert/ dat het altijt te verstaen is/ met een reserve/ ende sijn oock hebbende op een hoogher ende machtigher hooft/ ende ghelijck hier voren gheseydt is t/ dat de selve eedt soo langhe duyr als het den Paus belieft: de welcke de macht heeft soo wel sijn selven, als anderen, te ontslaen van den bandt des eedts. ¶ Welck oock hare oude Glosse ende uytlegginghe mede bryngt/ segghende: Dat de saecke alsoo moet uytgheleyt worden, namentlijck ten ware den Paus hem ontsloeghe van sijnen eedt, alsoo int doen van alle eeden, de macht ende autoriteyt vande Overicheyt daer uyt ghesloten moet sijn u. De pzaetijcke hier van hebben wy ghetoont inde voorgeende reden: wy moghen hier noch by bou-ghen een exempel van ouderen tijden. Een seecker Coninck (seydt een Jesuyt) is uytghevaren jehens den Paus Gregorius den twaelfden, om dat hy ten tijden van een groote periculeuse scheuringhe in de Kercke, opentlijck ende solemnelijck hadde ghesworen, dat soo hy Paus ghemaect werde, hy t'selve soude weygheren: maer sijnde daer toe gecosen, so heeft hy niet minder willen doen x. De voorsz. Canonic en ontbrack gheen Canon ofte Gheestelijcke wet/ om dese meyneedicheydt ontwijfelijck te straffen/ hoe wel de Jesuyt op een presumpctie van (ex justa causa) uyt rechtveerdighe oorsaecke, de selve meyneedicheyt sochte te defenderen: ende daerom oock int self de sijn bouck de voorsz. haren generalen resghel ende positief staende hout/ segghende: Ander luydens eeden mogen by den Paus ontbonden ende te niet ghedaen worden p. Ander boughen dat als de Paus maer sijn Bullen van ontlastinghe ende bevrindinge van onse Enghelichen over sal senden/ den bant van hare eede salmen sien soo sterck te sijn/ als den knoop van een liesch ofte stroo.

De thiende ende laeste Reden.

DE welke soo beseten is met dese vooz-verhaelde opzoertighe seditieuse regulen ende positiven/ dat hy ex Officio, dat is soo veel hy een Roomsche Pziester is/ de selve moet voozstaen ende daer van professie doen/ de selve moet gheoordeelt worden een desperaet Wer-
rader

rader te wesen: Maer alle Roomse Prieesters/als Prieesters/ staen
 booz ende doen pzoessie/somunighe van dese ende sommige van d'an-
 dere/alle van dese opzorighe seditieuse positiven: Ergo moeten de
 selve gheoordeelt worden desperate Derraders te sijn. T selve wort
 bewesen met een redene byden Latijnsche ghenacmt Argumento res-
 lationis: dat alsoo hier gesien wort dat de Auteurs ende Belhamers
 van dese Rebellische leeringhe sijn de principaelste Rabby's van hare
 Secte/die openbaerlijck gheauthoriseert/ende heure macht met de
 ghewoonlijcke privilegien van hare Kerck/beleet wordt: soo en can
 men dan niet anders dencken ofte imagineren/of de leer-jongers sijn
 besmet door de leeringhe ende het leven van alsulcke Doctoren ende
 Meesters als hier boven ghenacmt sijn/te weten: D'eerste Tollerus
 een vande leste Cardinalen/ wiens schyften dit speciael Privilegie
 van den Paulus Gregorius den derthienden hebben/ Dat (ghelijck
 hier vozen upt den Jesuyt Vasques is gheseyt gheweest) de selve son-
 der Censure ofte examinatie van yemant, alle de werelt vercondicht ende
 ghemeyn ghemaect mochte worden. Ende het bouck daer in de selve
 vergiftighe positiven ende regulen ghestelt staen/is gheintituleert/
 De Instrukione Sacerdotum: dat is / vande onderwijsinghe voor de Prie-
 sters.

De tweede de Cardinael Bellarmin een publijck Leser tot Roomen
 in sijn bouck gheintituleert/van den Paus van Roomen, ende ghededi-
 reert aen Xistus Quintus Paulus aldaer. Die welke by den selven
 Paulus daer toe is geauthoriseert/ende tot gheen anderen eynde als
 daer gestelt/dan (gelijck hy selver bekent) om die jonckheyt ende Scho-
 lieren te leeren ende instrueren, die zyn Heylicheyt soude moghen senden
 aen gheen sijde vande Berghen a. T welck sijn alle de Schotische/ Pool-
 sche/ Neerlandische/ Dencmarckische ende Enghelesche loopers ende
 extravaganten.

a In principio
 vol. prin.
 Epist. Dedit.
 de Pontif.
 Rom.

De derde de Cardinael Alan, die vande selve Paus Xistus Quintus
 tot Cardinael/ten selven eynde / inden jaer xvc. lxxxvij. ghemaect
 is; want int selve jaer als de Spaensche Vloote ghesonden wert om
 Engelandt te invaderen / soo heeft hy een bouck upt laten gaen / ghe-
 naemt: Een vermaninge aen den Adel van Engelandt, streckende in sicde
 van een Trompet van Rebellie / om de wapenen jeghens hare Sou-
 veraine Princesse te doen aen nemen.

De vierde Molina, wesende een Leser inde Godtheyt/inde hooghe
 Schole oft Universiteyt van Evora b.

b Ebornensis.

De vijfde Gregorius van Valentia, Leser inde Godtheyt/inde hooge
 Schole van Ingelstadt.

De sesste Doctoer Stapleton, Leser inde Godtheyt tot Leuven.

De zevende Dominicus Bannes, Leser inde Godtheyt inde hooghe
 Schole van Salamanca. De welke mede bebleekt sijnde met de sel-
 ve leere/ is die a niet jegenstaende in Hispanien s'er geprivilegeert en-
 ds vereert/met dese recommandatie: Dat hy gheschrevé heeft een won-
 derbaerlijc bouck,ende profitelijck voor alle gheleerden inde Godtheyt e.
 De Winnezoeders / om t selve werck mede met hare ghetuygenisse
 te vereeren ende prijselijck te maerken / segghen aldus: Ende op dat
 sulck een waerdich ende prijselijck Bouck de verdienste van een heyligh
 ghehoors

c Frater Da-
 ques Reg.
 Hisp. Cōfess.
 in Commēt,
 Dominici
 Banesij.

8 Fratrum
Minor. de D.
Bannelij Cō-
ment. Enco-
mium.

ghehoorsaem werck niet en ontbreecke, soo reecken en wy hem de selve uy-
cracht des heylighen Gheests toe, onder ons formeel ghebodt, inden naem
des Vaders, des Soons, ende des heylighen Gheest, Amen: ende dit alles niet
jeghenstaende t'ghene yemandt daer jegens soude moghen seggen d.

Wp hebben mede ghewach ghemaeckt/ ende gheallegeert de Reso-
lutie van het Collegie der Jesuyten tot Salamanca in Hispanien/
vanden jare ruyt. ende twee. Van ghelijcken Creswels Philopater te
Roomen gebuyt/Licentia Superiorum: Met Licentie vande Overicheyt,
dat is vande Jesuyten aldaer. Doch wat ist van noode dat ick ver-
maen maectie van Renoldi Rosæo, mede een Doctoor in de Godt-
heyt/ ende een vande principaelste in de Seminarpe ofte Schole van
Rheims; vā Parsons in sijne Dolman, mede eenē voornemē Regent in de
Seminarpe tot Roomen: De wyle ghy siende wat voor luden de
Meesters vande selve Schole/Seminarpen ofte Interpen sijn/ ende
wat voor vruchten sy voort-brēgen/ghy daer vā ee prouwe cont nemē/
om vande jonge plantkens te oordeelen. Indien yemandt noch vor-
dere onderrehtinghe deser sacche soude begeeren te hebben/ so mach
hy te rade gaen met Carolo Molinæo ende Ponto Tyardæo, beyde van
Parys/ de welke ick verstaē dat van eenen pghelijcken nu moghen
ghelesen worden/ hoe wel ick de selve noch niet hebbe comen lesen.
Tot verseeckeringhe van al t'ghene voorszreven is/ soo en is daer
gheen Priester die soude der ven outkenick/ oft hy heeft inde selve
Schoole ende Seminarpen woonende/ eedt van ghetrouwicheyde
ghedaen aen den Generael ofte Opperste van hare Schole: Gheelijck
mede notoir ende eene pghelijcken heimelijck is/ dat alle de Gene-
raels absolutelijck verbonden sijn aen haer al gemeyn Hoofst/ te we-
ten den Pauws/ al te samen van hem hanghende/ ende sijne handē en
voeten sijnde/ om te wandelen en te wercken/ in alle saecken daer in
t'selue Hoofst haer soude willen ghebruycken. De welke (ghelijck wp
gehoozt hebben van Gregorius den sevendē/ Gregorius den twaelf-
den/ Pius Quintus ende andere) alle onderdanen geabsolveert en ont-
bonden heeft van alle ghehoorsaemheydt, ende haer belast de wapenen je-
gens de geexcommunicerde Keyfers, Coningen ende Coninginnen aen te
nemen. Sullen wp dan nu dencken dat de oude Vossen sulc gheweest
sijnde/ de jonghe haren aert sullen verwoyten? Indien noch yemandt
van dat volckken eenighe goede hope gaf/ het waren de wereltliche
Priesters: de welke men heeft ghesien dat veel dinghen seer getrou-
welijck jeghens de Jesuytsche rebellen ende hare practijcken/ heb-
ben geschreven: maer na dat sy ghesien hebben dat sy alle sabcour ende
goede ghenegentheden verlozen hebbende/ t'selue den Jesuyten aen-
ghewassen is: ende dat de Pauws haer oock jegens valt/ soo sluyten
sy hare Conscientie op en houden haer stille/ gheheelijck hem den Op-
persten Priester onderwoypende/ wiens last en bevel/ naer gelegent-
heyt van de Jesuytsche Factie/ ofte gheheelijck benomen ofte be-
snoopt wort. Soo dat wp even soo wel mogen verwachten rijpe dyp-
pen van een doozue boom/ ofte eenen witten Ethiopischen Moor/
als van dese Religie een ghetrouw onderdaen.

Dus verre heb ick bewesen (lieve broeders) de hoofst-puncten van
deser luden leeringhe/ de selve niet particulierlijck wederlepdt ofte
singhe

6 Wat de ge-
legentheyt
van dese sake
is/ en hoe dat
amp vā Op-
per-priester
eerst in Eng-
lant ingeboert
is/ sal hier
achter gesept
worden.

omgheestooten hebbende; want dit (gelijck ick verstaen hebbe) en was uwe begeerte niet/en daerom niet van noode en was alsulcke moeyte op my te nemen te meer dat ick sie dat sy in alle hare saecken soo nat ierlijck onmenschelijck sijn/datmen van haer mach befluytē/hac recitasse, refutasse est f. Sulcx dat (naervolghende hier in het exempel van onsen Salichmaecker) alleenlijc het feyt verhalende doet dat, &c. sonder veel de schult te ondertasten / wy uytsprecken moghen wec sy u g, &c. de sententie van condemnatie jeghens haer: voor soo veel namentlijck als alsulcke sonden het brant-merck van Godloosheydt in hare voorhoofden draghen / daer by een pghelijck de selve mach onderscheyden / gelijck de Apostel leert: De wercken des vleeschs sijn openbaer, als daer sijn overspel, haet, twist, meuterye, moort, ende dierghelijcke saecke; ende soo wie de selve sal doen, en sal het rijcke der Hemelen niet besitten h. Wesende de selve sonden soo strafbaer van haer selven / ende oock int oordeel van een rebelijck mensche / datmen van de selve mach segghen: Sommigher menschen sonden sijn soo openbaer, datmen de selve te vooren oordeelen can i: Ende soo noch echter onder de Roomsche Leeraers (die oock boosdoenders van t'meeeste quaet pleghen onder den naem van heylicheyt te ontschuldighen) soodanighe ghebonden mochte worden die dese verraderpen ende schelmstucken den naem van heylicheyt ende Religie soude willen gheben: weet (seer deminude) dat ghelijck S. Hieronymus seyt: dese gheveynsde heylicheyt een dubbelde sonde ende boos heyt is k: ende dat ick alsoo ghereet sal sijn haer versierde pzetensien ende voorstellen te weder-legghen / als sy clouck sullen sijn / om die voor den dach te brenghen. Een saecke wil ick u voor dese tijt noch vermaent hebben (lieve broeders) om u tot een pzeferbatif ofste conserve jeghens alsulcke feynstighe regulen en practijcken te dienen ende strecken / het is maer gheniaecht van twee sinpele crupden / te weten vande eenvoudighe Leere des Apostels / ende vande practijck der saecken die inde eerste Kercke voorgevalen sijn. De h. Apostel ende ghetrouwe Leeraer Petrus grootelijc verschelende van dese vermomde Puesters / vermaent de Christenen aldus: Laet onder u luyden niemant lijden als een Moordenaer ofste Dief, ofste als een Quact-doender, ofste als een die ander luyden saecken onderwint; maer soo yemant lijdet als een Christen mensche, laet hem niet beschaemt werden, maer gheve oock in sulcken ghevalle, Godt de eere l. Soo dat wanneer alsulcke Christenen voor hare moordadicheydt lijden / moghen misschien wel gemartelde / maer nimmermeer Martelaers ghenoeit worden. Ten anderen soo sijn de exemplen van de eerste Kercke claerlijck verdoont by Tertulliano in sijne Apologie / voor soo veel aengaen mach de rechte pveraers van Christenen / de welke / hoe wel sy in hare tijden vanden Tpraven / obermidts de bekentnisse van haer oprecht gheloove wel verbolcht sijn gheweest / soo hebben sy nochtans verseeckerighe ghedaen van hare ghetrouwe onderdanicheyt / in deser manieren: Wy bidden voor alle Keyfers, dat hen Godt ghelieve te geven eē lanc levē, een sekere en vaste regceringe, een Huys sonder perijckel, stercke velt-legers, getrouwe Raets-luyde, goede Onderdanē en een vredelijcke werelt m. En om den Princē alle jaloufie

f Het verhalen vande saecke alleyn is een volcomen wederlegging. g Wee sy u ghy Schijste geleerd en en Phariseen / want ghy doet / etc. h Gal. 5. 20.

i 1. Timoth. 5. 24.

k Simulata sanctitas, duplex iniquitas est.

l 1. Pet. 4. 15

m Tert. ende Apol.

n Nazianz.
Orat. 2. in Lu-
lianum.
o Marc. 5. 9.

p Psal. 48. 9.

ende achterdencken nyt het hooft te nemen/hoe wel de selve van God afghewallen ende Apostaten waren/ so is de heplige Leeraer Nazianzenus onbevreesst geweest om der Chyisten ghetrouwicheyt/gelijck tegen alle valsche ende calunnieuse beschuldinghe te verdedighen/ seggende: Tegen wien van den uwen hebben wy oyt yemant van uwe onderdanen, die anders genouch tot rebellie en oproer gheneghen zijn, opgewed? ofte naer wiens doot hebbē wy oyt gestaen n. Nu om een besluyt te maecten/ich bidde u siet ende let eens op dit lesie, ich bidde God dattet het laeste mach wesen) berraet/en oozdeelt of het niet en behoort geheeten te worden Legio, siende dat daer in gevonden zijn so menige moordadige herten/wiens boornemen ende trachtinge daer toe strekten/om met eenen slach soo veel verbloucte moorden aen te rechten: sulcx dat niemant van dit grouwelijck ende ongehoort quaet can seggen/ als de Propheet seyde van dat groot goet: Gelijck wy het gehoort hebben, soo hebben wy't gesien p; maer ter contrarije/t'gene wy gesien hebbē, diergelijcke en was noyt gehoort. God wil ons door syne groote ghenade bequaem maecten/dat wy oprechtelijck daer voor mogen danckbaer zijn/ ende henluyden recht leet wesen geven om dese Guelpische Factie af te leggen ende te verloochnen: Dat oock God gheliebe alrijt ghyt de confusie en ongheregeltheit van hare sonden te wercken de bekeeringe haerder sielen: Stellende ons altsamen die daer aenroepen den name Chyisti Jesu door syne heplich-maekende geest/ inde heerlijkheyt van syne Salichmaekende ghenade. Tot den welcken/etc.

Onder stont

Vwen T. M.

Naerder Verclaringhe

van sommighe saecken die in dit Boucxken
vervatet staen.

Also int voorszreven Tractaetken Fol. 13.
verhaelt staen eenighe verraders / namentlijck/
Arden, Sommerville, Parry, Cullen, Squire ende Lopez,
en dat daer van gheseyt wort dat de selve door ver-
maninghen / Instigatiën / ende aenporringhen van
Priesters ende Jesuyten hebben ghesocht de doot
van de overledene Coninginne van Enghelant: soo
soude t' selve also cort ende simpelijck ghestelt mis-

schien moghen veroorzaecken tweederhande opspraecken; daer van
d' eene wel mocht zijn van die ghenige die hier onder ons in dese Lan-
den woonen / de welke soudē meynen dat het niet genouch en is / al-
sulcke verraders te noemen en daer mede also slecht door te gaen / als
of mē hier in Engelandt ware / daer de septe en attentatē zijn geschiet /
en overmits het niet lange gelede en is / de lebendige getuygē alsnoch
in wesen zijn / die t' selve den een den anderen zijn voort-seggende / ende
also maecten / dat het een pegelijc aldaer notoir en hemelijck is; maer
dat het wel behoorde / en van usode ware eenich naerder verhael daer
van gedaen te worden: te weten wat vooz personen de selve zijn ge-
weest / ende hoe het niet de selve verraderijē toegegaen is. De andere
opspraek soude mogen gedaen werden vande eenboudige Roomsche
Catholijcken deser landen / als dat d' autheur vant voorsz. boucxken
niet onrechte de Priesters ten opsiene vande voozghenoemde verra-
ders en verraderijē schijnt te beschuldigē / van dat sy den selvē verra-
ders daer toe vermaent en gepoxt soudē hebben. Om beyde de wel-
cke te voldoe en goet contentement te geven / en dat ick meyne dat het
mede sal streckē tot verclaringe van vele saeckē die in dit Tractaetkē
estelt worden so heeft mē goet gedocht alhier by te bougē int cort de
Historie / ofte de rechte geschiedenisse vā twee der voozgenoemde ver-
raderijē / te wetē vā Parry en vā Squire / om daer af wt te nemē tgene
van d' andere wt d' Engelsche Historie sal comē gelesē wordē. En so
veel belangt den eersten / wort daer van in deser manieren geschreven:

Willem Parry Doctoz inde Wetten / een man van groot verstant /
maer grooter in syne quade willen en genegentheden / desen na dat sy
al syne goet / en dock bynae tselve van syne hupsvrouwe hadde verteeret
ende opgegeten: jaer dat sy een groote querele ofte questie met eenen
Hugues Hare een Templiersch Edelman hadde uptstaende / heeft in
den jaer 1582. vooz hem genomen den neuse inden wint te steken / ende
eens naer Franckrijck te gaen; Alwaer gecomen zijnde / en onder an-
deren inde stadt van Paris / heeft sy hem willen familiaer en bekent
maecken met eenige Engheische Edelluyden die om hare Roomsche
Religie upt haer vaderlant gheweken waren. Dese hebben begimnen
te twijfelen hem in haer geselschap te nemē / vreesende dat sy erpres-
selijck

D

selijck

selijck daerom by henluyden was ghecomen om haer ende hare handelinghen ende compositementen te verspieden. Sulcx dat hy daerom van daer getrocken is naer Lyon/en van daer naer Venetien/alwaer comende / ende voor een Engelsman aenghesien ende bekent wordende/soo is hy by forme van Inquisitie gheexamincert gheworden/maer hy wiste so goede redene van sijne Catholijcksche Religie te geven/dat hy zijne ondervzagers ende rechters daer van goet contemēt heeft gedaen/ ja is van allen seer bemint geworden/en voornemelijck van Benedicto Palmio Jesuyt die aldaer onder den sijne van grooten aensien was. Daer nae heeft hy voor hem ghenomen eenen treck te doen/daer door men van hem soude hoozen sprekien/ende nam voor de Coninginne van Engelandt sijn natuyelijcke Princesse te vermoorden/en door t'selve middel het vier inde vier hoeckē van Engelandt te ontficken/t'selve zijn voornemen sonderende/ soo wel om sijn vader landt vande Tyrampye te verlossen/als om tot de Croone te brengen de Coninginne vā Schotlant/de welke een Catholijcksche Princesse / ende veel naerder ende habijlder was om t'selve kinck te regeren. Welck voornemen hem door zijne epghen beroeringe in ghevallen is/ sonder voor sijn vertrec upt Engelandt t'selve met de Coninginne van Schotlant gecommunicert te hebben / gelijc hy daer na ghevaughen zijnde heeft bekent. Maer om dat t'selve een gewichtich voornemē was/ en dat het God en sijne consciencie aldermeest raeckte/so heeft hy t'selve in communicatie ghelept met den voorseyden Palmio/de welke volgende den ordinarissen regel ende positijf van zijne secte/en heeft hem daer van niet alleen niet ghesocht af te brengen/maer heeft hem grootelijcx daer in verstercht / seggende dat hier in gheen ander shade alst lange vertoeven en was gelegen. Van daer is hy wederom ghekeert na Lyon/alwaer hem en sijn voornemen insgelijcx ontdeckende aende Jesuyten/is hy vanden selven seer geloost en gepresen gewordē:wepnich tijts daer na is hy gecomen tot Parijs/ alwaer eenige gevluchte Engelsche Edelhuyden gehoort hebbende van sijn voornemen/hē hebben begonnen te omhelsen : onder anderen eenen Thomas Morgan/de welke hē verskert heeft/dat hy so haest niet in Engelandt en soude sijn ghecomen en zijn voornemen volbracht hebben/ofte daer soude al ordze gestelt zijn/datter eē machtich leger van Schotsen in Engelandt soude vallen om t'selve Coninckrijck voor de Coninginne van Schotlant te verskeren. Ende hoe wel dat Parry hter toe geheel schen geresolveert te sijn / so werde hy nochtās eenichsins tegē gehouden door eenige priekingē van sijne consciencie : daerom hy oock de sacche andermael in communicatie stelde met eenighe Engelsche gheestelijcke personen/die hē daer van sochten af te brengen ; jae een geleert Priester genaekt Watel/ heeft hem seer ernstelijc vertoont dat alle de Wetzen Gods en der menschen daer jēgēs waren stryde. In dese wancselbaerheyt van Gade/soo delibereert hy hem om daer van te sprekien met de Jesuyten van Parijs/ voornemelijc hem addresseerende aen eenen Hannibal Colzetto/den welken hy int biechten openbaerde zijn eerste voornemen/en de twijffelachticheyt daer in hē de voorz. Watel hadde gebrecht. Maer dese Jesuyt die geen persuaderende redenen en ontbraken/ heeft hem onderricht dat d'voorz. Watel en alle d'andere die hem

die hem

die hem dese twijfelachticheyt int hooft haddē gebracht Ketters wa-
ren. Ende hebbende hem op zijnen eersten wech ghebracht/ heeft hem
(volgende hare gemeyne regulen en formulieren in gelijcke saecke ge-
brypckelijc) de saecke doen communicerē met eenighe andere Heerē.
Desen Engelsman aldus beraden en geparsuadeert sijnde/ heeft van
haer orlof genomen/ en is naer Engelandt gegaen/ wel ghedeliberceert
om zijn schelmstuck int werck te stellen. Om waer toe te geraecken/ so
heeft hy alle middelen gesocht om de handē vande Coninginne te kuf-
sen/ seggēde dat hy saecken van grooter gewichtē met haer te handelē
hadde: dit was ontrent de maent Februarij des jaers xvc. lxxvij.
Eyndelijc so is hy by de Coninginne gebracht/ en heeft haer int lange
vertelt de geheele Historie vā zijne reyse/ en dat hy hem gevepust heb-
bende een overlooper te sijn/ alle de practijcken en handelingen die de
Engelsche Papiste jegens hare Majesteyt onder handen haddē/ ont-
deckt hadde: ja dat hy haer beloofte hadde den eersten te wesen die haer
nae het leven soude staen: t'welc hem groot credit onder henliedē had-
de gegeve: maer dat hy niet te min liever dupsent doodē hadde te ster-
ven/ dan sijn siele met so een verbloecte gedachtenisse te besmettē. Hy
was een wel bespraect man/ en van goede apparētie/ de welke hem
langhe te vorens bereyt hadde om zijn personagie niet te vergeefs te
spelen: en en ontbzaecken de Coninginne gheen Spien daer door sy al-
reede daer van vernomen hadde/ en daerom ooc wiste dat eē ghe-
deelte vant' gene hy seyde waerachtich was/ en hem daerom noopen-
de de reste beter geloofde: en hebbende booz aengenacm zijne vrymoe-
dicheyt ende openherticheyt/ beval hem dat hy upt het Hof niet gaen
en soude / ende dat hy daerentusschen door brieven de wille ende ghe-
neghentheden van hare vanden soude soecken te ontdecken: t'welck
hy oock beloofde te doen / ende volghende sijne belofte / de selve
Princesse met veel beuselinghe papende / heeft dicmael by haer ghe-
hoor ghehad.

Ende ghelijck het ghebeurde dat de selve op enen tijt ter Zacht
ginc / soo heeft hy haer altijt ghevolcht sonder haer upt sijnen ghe-
sichte te verliesen: de Coninginne verre van hare Heeren ende Edel-
huyden verdwaelc sijnde/ heeft haer van den paerde doen af setten om
haer in een bosch aenden voet van enen boom wat te ververschen/
wanneer oock Harry daer ontrēt wesende / tot twee reysen toe in sijn-
nen sin hadde haer om te brengen/ maer hy worde te rugge gehouden
door de eerlijcke ghemeynsaemsheydt ende vryheyt die sy hem toeliet.
Op eē ander tijt als hy met haer naer het avontmael meynde te gaen
wandelen in den thuyt van haer paleys ghenacmt Weithal/ welke
achter de riviere van de Tecms upt quam/ daer hy een schuyt al be-
reydt hadde om daer mede te ontcomen als het seyt soude zijn vol-
bracht/ ende dat hy in dier manieren sijnen slach waer nam/ so is hem
de Coninginne in deser voeghen ontsnapt: te weten dat hy meynde
de selve int intcomen vanden thuyt waer te nemen ende haer te ver-
moorden/ so is sy subptelijck wederom gekeert nae haer paleys toe/
seggēde dat het tijt was om na hare camer te gaē/ wesende gedreycht
door de avont-boutwe/ also sy des anderē daechs door ordonmātie vā
hare Wederijng moeste gelaten worden: en al soetkēs lachēde voerch-

de daer by datmen haer soo veel bloets niet en soude afnemen/ gelijk vele menschen gaerne sagen ende wilden. Met welke woorden is sy in haer camer verdrocken/ latende den voozsz. Parry wel verbaest/ mits soo een goede ghelegentheyt verloozen hebbende.

De wijle sijn saeclic also af-liepen/ en meynende dat hem van noode was eenen getrouwen vrient om hem wat te helpen en te seconderen/ so heeft hy hem geaddressert aen een van sijne vrienden genaemt Esmond Rueil/ een Edelman/ die oock deelachtich was inde benautheden van Engellant nopende de saecke vande Religie/ soo sy dat weten vooz te stellen: desen heeft hy dicmael besocht/ en naer dat hy van hem solemnellijk den eedt genomen hadde van niet te openbare t'gene hy hem soude seggē/ heeft hem van stuck tot stuck sijn voornemē geopenbaert/ en hem vermaent ende gesommeert/ dat hy niet hem wilde dit werck volbrengen/ gelijk die ghene die gewichtige redene hadde om hem te wrecken vant ongelijk dat hem aengedaen was: dat het den rechtē en eenigen middel was om de Catholijcksche Religie in Engellant te brengen/ en de Coninginne van Schotland daer in te stellen: dat sy t' selve upt gericht hebbende/ een goede gedeelte vande byt souden hebbē. De voozsz. Rueil niet comende goede smaer hebbē int voozsz. voornemen / t'welck hem soo nieuwelijc voozts quam/ vraechde hem Parry of hy niet gelesen en hadde een bouck by Alan gemaect/ t'welck hem alijts tot een spoze en pizckel van sijn voornemē hadde gestrect/ hoe wel hy van sijn selven genouch daer toe was genegē: Dat het door redene van t' selve bouck, geoorloft was den Coningen te excommuniceren, hen af te setten en te dwingen: Item dat de inlantsche oorlogen, die om de Religie werden gevoert, eerlijc waren: Daer by vougende dat hy goet access by de Coninginne hadde/ en dat hy wel van gelijckē soude krijgē als hy int hof wat bekēt was: en andere redene meer. Rueil hem langē tijt met schoone beloften onderhouden hebbēde/ sonder hem nocht aen een absoluut ja ofte neen te geven/ dochte int eynde vooz hem geraden te wesen/ niet langer te toebē/ maer de Coninginne daer van te adverteren/ tegens de welke hy den achtsten Februarj xvc. lxxxij. vertelt heeft/ al t'gene tusschen hem en Parry was gepassert/ welke Parry doen ter tyt by den Grave van Chestre te gaste was. De Coninginne wel verwondert sijnde/ heeft haren eerste Secretaris Walsingham bevolen den eenen so wel als den anderē in verseeckerder hant te stellen/ doch in sulcker manieren/ dat Parry opt aldersachste mochte werden getractert/ om de waerheyt vooz hem te verstaen: gelijk hy oot dede/ hem vertoonende dat de Coninginne op een nieuws tijdinghe en advijs hadde gecregen van een verraderpe jegens hare persoon aengherecht/ en om dat de quaet-willigen van hare Majesteyt goet verrouwen op hem hadden / soo badt hy hem dat hy wilde seggen of hy daer yet van hadde gehoozt: twee ofte drie reysen daer van gebracht sijnde/ seyde hy daer van niet gehoozt te hebben. Indien hy de saecke bekent hadde sulck die tusschen hem en Rueil was ghepassert/ en dat hy vooz excuse daer by geboecht hadde/ dat t' ghene by hem dien aengaende was gedaen/ dat het maer oy een loof heyt en was / en dat hy also handelde/ om te ondersoeken de gedachten vanden genen die yet quaets indē sijn mochtē hebbē: soude voozwaer/ gelijc Walsingā daer
naes

naer heeft gesept / vry en los henē gesondē gewordenē hebbē: Maer also
 hy t' selve stoutelijck hadde ontkeent / soo stelde hy hem vooz oogen de
 getuygenisse van Rueil / die hem grootelyck voozt hoeft slouch / ende
 moeste vooz dien nacht by den voozsz. Walsingham blijven logeren.
 Daechs daer aen is Parry heel vouch by hem in sijne camer gheco-
 men / en seyde hem dat hy indachtich gewordenē was eenige pzooposten
 met Rueil ghehouden te hebben / nopende het point van de leeringhe
 welke staet in seckere antwoorde op een bouck geintituleert: d'Exe-
 cutie van de Iustitie in Engeland, int welke bewesen wort dat om de Ca-
 tholijcke Religie te vorderen, het geoorloft was een Prince het leven te be-
 nemen: Maer dat so veel hem aenginck / hy noyt gesproken en hadde
 van eenich vooznamen ofte entrepynse jegens de Coninginne. Parry
 en Rueil sijn in versheyden gevangenissen gebzacht: den desen om de
 selve conjuratie ses maenden verholen gehouden te hebbē: den anderē
 om de verraderye daer van hy werde beschuldicht. D' een en d' ander
 heeft inē gheeramineert / en naer dat men haer daer toe ten hoochsten
 vermaent / hebben sy beyde hare bekentnisse schriftelijcken over-ge-
 heeft gebē. Rueil den 10. Februarij / Parry de 11. en 13. Die vā Rueil
 hielt in de listen en lagen daer mede Parry hem hadde verholcht: Die
 van Parry / hoe dat hy t' selve verraet eerst ontwozen hadde tot We-
 netien / geholpen sijnde door de vermaninge vanden Jesuyt Palmio:
 en daer na versterckt door de Jesuyten van Lion / en cyntelijc geheel
 bevesticht door Hannibal Coldyetto en andere Jesuyten tot Parijs /
 daer hy op t' selve sijn vooznamen en devotie / eerst gebiecht en daer na
 de Missie gehoozt hadde. Rueil gerecolleert en met Parry geconfron-
 teert sijnde / heeft gepersifteert by sijne getuygenisse; t'welc nochtang
 onnodich was / also Parry genouch dien-aengaende hadde bekent / ja
 dat men in sijn hups veel Brieven / Instructien en Memoiren hadde
 gebonds / die genouch sijn vormisse vooz haer brochten. Ook so heeft
 hy geduyzende sijne gevanckentisse / brieven aende Coninginne geschre-
 ven / door de welke hy haer ootmoedelijck badt / dat sy hem wilde ab-
 solveren vande schult die hy begaen / en niet vande straffe die hy ver-
 dient hadde. Hem is vooz rechter gegebē / Christoffel Wrat Ridder /
 en eerste vande Justitie van Engeland / met meer andere Heeren van
 soorte / de welke hem upt de ghevangnisse naer West-minster dede
 comen / en aldaer wederom ghebzacht sijnde inde presentie van alle
 het volc / heeft de selve sijne verraderye wederom bekent: oot werden
 in sijne presentie gelesen sijne voozgaende bekentnisse / de brieven aen
 hem dien-aengaende gesonden / ende andere stucken die tot verificatie
 vant Crimē diendē / alle de welke hy bekēde de waerheyt te behoude /
 daer by vougende datter noyt verraderye t' sedert de siegeringe van
 de Coninginne aenghevangen en was / de welke de heilige raekte /
 ofte hy en hadde daer van deelachtich gheweest / behalven die vant
 Agnus Dei: en dat hy daerenbove by geschrifte gestelt hadde sijne opi-
 nie / nopende de successie vande Croone / om het volck tot opzoer ende
 rebellie te brengen. Den 25. Februarij daer aen / is den voozsz. Parry
 gecondemneert / gehangen / en den strop terstont af-gesneden te wor-
 den; dat hem daer na sijn ingewant upt het lijf genomen / int vper ge-
 wozen / en vooz sijn oogē verbzant soude worden: Item dat sijn hoeft
 D 3 af ghe-

af-ghesmeten/eñ sijn lichaem in vier quartieren gesuedē eñ geset soude worden: Oock dat hy upt de ghevanckenisse op een siede langs de Stadt Londen/ter plaetse vande executie soude wordē gebracht: De selve Sententie worde hem als doen voor-gelesen / nochtans niet dadelijc geexecuteert. Dē tweedē Martij is hy in handē vande Scherprechter gegeven/waer van by de Officiers van Londen eñ Middelfesser gewaerschout sijnde/ heeft hem met eenen langen Camer Tabbart van swart Damas doen cleeden/ gelijk of hy te byploft soude hebben gegaeu/ heeft om sijnen hals gedaen een groote gestijf de Craghe/ghelijck men als doen droech: Eñ oozlof nemēde aen d'andere gevangens/ heeft den Cippier met een vrolijck aenghesicht eenen kinck geschoncken/daer eenen schoonen Diamant in stontd/ segghende dese woorden: Dat hy hem grootelijc beclaechde dat hy hem geen meerder vrientschap en conde doē: Van daer is hy met eē siede gesleept geworden/eñ gerlonnē sijnde op de leere/werē gesep̄t dat hy dē Scherprechter badt/dat hy int vast maecten vande stroppe aen sijnen hals/sijne Lobben niet en soude verkreucken. Also kerf dien grootē Martelaer vande Jesupten/die hem niet anders als het Paradys inghebeelt/ende om sijn grouwelijck voornemen oock verseeckert hadde.

Volcht nu de Historie vā Squire:eñ hoe wel de Jesuptē een groot Mirakel inde bekeeringhe van den boozsz. Barry ghedaen hadden/soo is nochtans het seyt dat aen Squire aengewent is / van grooter iustien eñ importantie. Want Barry bekende by sijne laeste bekentnisse/dat hy deelachtich was gheweest in alle de verraderpen die om de Keligie jegens de Coninginne aengewent waren behalben in eene. Maer die ghene daer ick nu jegenwoordich van sal schrijven/is altijc geweest vande gerefozmeerde Keligie / eñ nochtans by een Engelsch Jesupt/niet alleen tot de Roomsche Keligie bekeert/maer oock daer toe is ghebracht geworden/dat hy sijne Princeesse ende Souberepne/meynde om den hals te brengen: laet ons de Historie selver sien.

Eduward Squire Engelsman/die seeckerē dienst inde Stal vāde Coninginne van Engelandt gehadt hadde / is inden jare rvc. rrv. met de Vlote van den Admirael Dzaeck gegaē naer West-Indiē. Het schip daer desen Squire in was/is by ongheluck vande Zee van d'andere verdwaelt/eñ gevangen genomen tot Guadeluppe/ ende hy ghevangen ghebracht naer Hispangien/ alwaer bekendt geworden sijnde van Richard Walpode Jesupt/aldaer van grootē aensie/is de selve dooz sijn hulpe ende tusschen-sprecken upt de gevangnisse geraect: Maer de selve Jesupt veel moeytē doende om hem tot sijne Keligie te brengen/ende siende dat Squire even standt-vastich bleef om de gerefozmeerde Keligie niet af te gaen/ heeft hy gemaeckt dat hy dooz opghemaecte persoonē/ in een andere gevangnisse die de Conscientie aenginck/werde gestelt/te weten; inde Inquisitie: alwaer leggende/wiste hy den tijt so wel waer te nemē/eñ sijn personagie so wel te speelē/dat hy hem tot sijne Keligie brachte/mogelijc dooz geen andr devotie/dā om upt de gevangnisse te geraken. Van hebbende evenwel dat eerste boozdeel op hem gewonnen/ en heeft hem sijnen asem niet latē schreypen/maer alle middelen eñ behendichedē gesocht om hem in sijne netten te doen vallen/hem hertoonende de swaricheden eñ ellendicheden
daer

daer mede de Engelsche Catholijcken in haer lant verholcht waren/
 en oock van den ghenen die haer landt ende haer goet hadden verla-
 ten/om in vyzheyt haerder Conscientien te mogen levē: Dat van al-
 le de selve onghelucken de Grave van Essex / wesende Groot Maer-
 schalck van Enghelandt / de voornemste autheur was; dat men den
 selven door Fenijn moeste wech helpen/ ende openbaerde hem midde-
 len om daer toe sonder perijckel te gheraecken. Tot het weleke hem
 ten naesten by ghepersuadeert hebbende / so is hy al voortz gegaen en
 heeft begonnen veel te seggen van het leven van de Coninginne / ende
 dat hy van haer so gaerne het eynde sage / als vanden voorsz Grave:
 dat het Gode een dankbaer offer soude zijn: dat hy het perijckel syns
 persoons niet en behoorde te vreesen / ende dat om de middelen die hy
 hem gheopenbaert hadde: ende genomen dat syn voornemen qualijck
 geluckte / so moeste hy rechter verseeckert zijn / dat hy synen jegenwoor-
 digen staet soude veranderen inden staet van een glorieux ende heyligh
 Martelaer int Paradijs. Ende wiste hem in sulcker boughen te ver-
 volgen / dat hy hem ten lesten tot synē wille getregen heeft: doch sien-
 de dat hy somtijds begonste wanchelbaer te worden / heeft hy hem
 dickmael doen biechten om hem te meer te verstercken / hem verma-
 nende dat hy nu niet meer in syn selven behoorde te gaen om hem vor-
 ders te veraden / maer dat de roop met syn Conscientie al claer en vol-
 trockē was / en datter vorders geen bedenckē ofte questie was / of het
 wel oft qualijc gedaē ware / maer alleen te denckē om syn belofte naer
 te comē / de welcke / so hy afviele / so soude hy een onbergeeffelijcke son-
 de jegens God doen / en syn selven indē afgront vander Helle verwoz-
 pen: hem voor oogē stellende het exempel van Jephthe / die welcke veel
 liever hadde syne dochter het levē te benemē / dan syne gedane belofte
 te breecken. Dese armē ongeluckigē mensche aldus mislept werden-
 de / heeft int eynde de voorsz Jesuyt vaste en volcomē belofte gedaen:
 de welcke hem daer na noch eens heeft doē biechtē / heeft hem tot een
 besluyt van haer heyligh voornemē / de seggen gegeven / hem opgehevē /
 synē slinckeren arm om den hals geworpen / en met d'andere hant het
 teycken vant Cruys gemaect / en naer dat hy eenige latijnsche woordē
 binne mens monts hadde gezyentelt / heeft met dupdelijcke woorden int
 Engelsch hem also aengesprokē: Mijn sone God wil u segenen en stercke
 geven; hebt goeden moet, ick stelle mijn siele te pant voor de uwe, en sal u,
 of levendich of doot, in myne gebeden gedachtich zijn. Naer dat die om-
 helsinge was gheschiet / heeft Squire van de Jesuyt Walpode oorlof
 genomen / ende is also naer Engelandt gegaen. Nu d'instructie die hem
 de voorsz. Jesuyt hadde gegeve / was van vergift gedaen tusschē twee
 Werckes blasen / daer hy hem ooc mede vereerde; met waerschouwin-
 ge nochtans / dat hy t'selbe niet anders dan met syn hantschoenē soude
 aenraeckē / om hem selven daer mede niet te beschadigē: hem vorders
 onderrichtende / dat als de Coninginne op een van hare Bacquenepen
 soude gaē sittē / dat hy dan veel cleyne gaetkens inde eerste blase soude
 steecken / en daer mede alsdan bestrijcken de appel van hare Sael / hem
 verseeckerende dat de Coninginne haer handen van noots wegē daer
 ober strijckēde / en daer na aen haer aengesicht brengēde / het fenijn vā
 sulcken cracht was / dat sy daer van soude sterfē: Dat hy t'selbe mede
 moeste

moſte doē aen dē Grabe vā Eſſex/die hem bereyde om met eene blote te gaen naer d' Eylantē van Cercera/en hadde tot dien eynde alreede eenich volck ghelicht als Squire in Engelandt quam: De welcke hem verboucht hebbende by eenē ſecker Raets heer vande Coninginne/en merckede dat hy t'ſynder aecomſte wel en vrientlyc werde onthaelt/ heeft hy vooz hem genomen ſijn ſchelm-ſtuck jegens de perſoon vande Coninginne int werck te ſtellen/ eer de voozsz. Grabe t'ſeyl ſoude gaen/in wiens geſelſchap hy hem wilde begevē; denckende dat ſo het ſenijn ſijn cracht en operatie niet en dede dan metter tyt / hy daerentuffchen uyt alle ſuſpitie en achterdencken ſoude ſijn. Op t'ſelve ſijn beſluyt ſo neemt hy alle occaſien waer / om ſijn vooznemen int werck te ſtellen/verneemt op eenen ſeckerē tyt dat de Coninginne te Paerde wilde gaen/comit daer over in den Stal/en vint het Paert al gheſadelt ſtaē: en hem gebeuſende al of hy de Sael wat wilde verſchicken/ſo beſtrijct hy al heymelijc den appel van de Sale/gelijck hem de voozsz. Jeſuyt geſeyt hadde: en ter wijle hy dit werck dede, ſo heeft hy al ſingende diemael deſe woordē verhaelt: God geve de Coninginne een lanck levē: Gelijc ooc geſchiede/want het ſenijn geen operatie en dede. Dies niet tegenſtaēde ſo en heeft de vooswicht ſijn hope niet verlorē/denckende dat het metter tyt ſijn cracht eerſt ſoude doen: op die hope gaet hy naer ſes dagen t'ſeyl. Ende als de voozsz. Grabe op Zee was tuffchen Fayal en S. Michiel/wefende gereet om te gaen eten heeft Squire de hant-batten ofte de leenen van ſijnen ſtoel niet t'ſelve ſenijn mede beſtrecken: en alſoo het gebeurde dat de Grabe t'ſavonts daer aen over ſijn tafel wat onluſtich was/ meynde Squire dat hy het al gewonnen hadde; maer hy was hier in bedrogen / gelijck hy oock int voozsz. ſijn eerſte werck was. Hier en tuffchē gaen veel maendē voozby/ſonder dat de Jeſuyt Walpode eenige tydinge vande doot vande Coninginne crech/daerom hy ooc begonde te dencken dat hy wel vā Squire bedrogen mochte ſijn en nam daerom vooz hem/over dē ſelven ſijne wzacckie te doen/en ſent expreſſelijck een Engelsman / de welcke ſeggende dat hy de Inquiſitie ontcomē was heeft van ſtuck tot ſtuc alle deſe Legende en verraderye verhaelt / en dat hy eygentlyc daerom in Engelandt was gecomē/om de Coninginne daer van te waerſchouwen. En hoe wel men int beginne meynde dat het een gemacckt werck was/alſo gepzactifeert by de vbandē van Squire: nochtans gelijckmen in ſaccken van ſulcken gewichte niet en plach pet af te ſlaen en te verwerpen/ſo heeftmen t'ſelve al eſamē aengeteyckēt / en Squire (wederom gecomen ſijnde)gevangē doen nemē / om naer de waerheyt te vernemen: Ende als de voozsz. Squire ſach dat hy overwannē was dooz ſijnen aenrader ende autheur ſelver / oock ghedwonghen dooz ſijne conſcientie/heeft bekent al t'gene hier vorē verhaelt ſtaect: Epntelijck is hy by ſententie ter doot verweſen ende gheerecuteert inden jare rvc. rciij. Remmerkt doch hier eens een ſchoone wzacckie / waerlich vooz een Jeſuyt: ende nochtans een miraculeus werck Gods / dat de Coninginne van t' voozsz. verraet gheen ander advijs ofte verwittinghe en heeft ghehadt dan van den ghenen ſelver / die den misdadigen daer toe ghebracht ende eenich autheur ende raetsman daer van gheweest hadde.

Alſoo

Alsoo mede doozgaens int boozsz bouerken veel verhaelt wort van eenen Parsons en van eenige spuer regulen/leeringe en practijcken; dat mede van gelijcken by na int eynde vant selfde verhaelt wort/hoe de wereltlycke Priesters in Enghelant/alsnu haer moeten stille houden en onder t' gebiet en bevel van eenen Opper-Priester a moeten staen/de welke een Jesuyt ofte een creature der selver is/daer dooz spluyde in Engelandt alles doen ende aenrechten wat haer gelieft/ en daer dooz oock alle oude ordie ende discipline vande Roomsehe Religie onder de voeten getreden is/so heeft myn noodich gedacht alhier te verhalen seckerre Historie die onlangs in Enghelant / onder die vande Roomsehe Kercke/ te weten de grefelijchheyt aldaer/ is geschiet. Gelack de selve byde Engelschen Papisten over geschreven is/ eerst aen den Paus/ ende daer na aen den Inquisiteurs tot Romem; welke Historie ick daerom te liever alhier hebbe willen by voughen/om dat die mede sal dienen tot naerder verclaringhe van vele saken int boozsz. Bouerken verhaelt/en datmen daer in gelijck als gepractiseert ende int werck gestelt sal vinden staen sommige der regulen ende leeringen int boozsz Bouerken hier en daer gestelt; oock naer her leven afghemaelt den aert/limbozst/manner van leven/het doen en de constientie vande Jesuyten/ hoe dat sy allesins de meester willen make/en eens meester zynde/hoe tyranichlycken sy hare dominatie aen stelle/niet alleen tot verberf haerder vpanden/ maer oock haerder vrienden/te weerd de Pausische Priesters die van hare gesintheyt juyst niet en zyn. Welcke Historie/volghende de waerheyt achter den Cathelicus der Jesuyten is gestelt/en by ons so veel de selve alhier te passe coemt/ghetrouwelijck aldus verhaelt wert. Also in Engelandt een groot getal van Roomsch Catholijck hen alsnoch onthoude/en dat onder de selve noch veel Priesters sulswijgende en bedertelijck zyn/die de Messe aldaer heymelijck bediende/so gebuert het somtijts wel datter eenige werden ontdeckt/de welke als dan ghebracht werden in een stedeken int mourasch gelegen/genaemt Wisbich alwaer sy op het Casteel in bewaerder hant werden gelept: en des daechs toegelaten langde de plaetse vant selve Casteel te waer/ en d' een den anderen te mogen aensprecken/ doch werden des nachts in hare Camers opgesloten. Dese boozleden jaren ist geschiet datter heertich der selver Priesters werden gebangen ghenomen/ onder den welcken mede was Paston een Jesuyt de welke oock ghevanghen zynde/ niet comende sime ergiericheyt ofte ambitie mate ghebe/heest begonst/sonder weten vande bewaerder des Casteels/ te trachte na een extraordinarise hoocheyt en meesterschap over sime gebangene mede-broeders/ wiens constientien hy so wiste te belesen/ dat eenige onder henlyuden hem begonden naer te volgen en spuen wille te doen:maer d' andere niet comende die nieuwe onghewoonlycke Heerschappij verdragen/hebben hem daer jegenst gestelt. Van dit bouerken is een groot vyer ontsteken: want alle de Pausische Priesters van buyten/die by ende liber waren/hebben haer by de leste gevoucht: Maer Heyndrick Garnet opperste vande Jesuyten en eenighe andere van spuen aenhen/ hebben het niet d' eerste gehouden. Dese questie is/ behalven de Priesters en Jesuyten/mede ter ooren ghecomen aende andere inghesetene/oock Pausise weseude: de welke niet een gemeen accord de decisie van dit geschil hebben gestelt/ter arbitragie en uytspaccke van een secker wijs en eerlyck

a Archi.
Presbiter.

E

persoon/

persoon/ daer van sy onderlinghe soudē verdraghen: de welke by sy
 upt sprake verstant/ datmen upt de Kercke aldaer soude weere en bannē
 die nieuwe gevondē hoochheit/ so seer byde voorsz. Veston voortgedrevē.
 Men welke uyt sprake beyde de partpen haer ghoudē hebbē/ en oock de
 voorsz. Garnet en alle de synen. Dese nieuwe questie gelijst wesende/ na-
 men die vande Geestelijcheit daer upt oorsake om hare Kerckie aldaer/
 ende de gemeyne discipline/ wat te verstercken en te ondersteunen: en in
 plaetse van hare Bisschoppen die (gelijck sy seggen) onderdrucht waren/
 in elke Provintie in te voeren eenen Priester/ die de voornaemste macht
 ende toetsicht opt gheestelijck aldaer soude hebben. Dese voorslach goet
 gebonden/ en oock int werck ghestelt zijnde/ heefmen daer toe vercozen
 personen die sy daer toe geschiet en bequaem achten te wesen: ende niet te
 min goet gebonden dat al t' selve soude opgheshouden worden / tot dat de
 Paus sy seghel daer aen gehaegen hadde: en alsomen ghereet was om
 dien aengaende naer Romē te schicken / so hebbē de Jesuyten een stock
 int wiel geworpen: en gelijck sy moeten leven en haer onderhouden/ met
 oproer/ tweedracht en confusie aen te rechte/ ooc vresende dat de voorsz.
 ordze en regel eenen pegelijcken binnen syne palen en limiten soude doen
 houden / hebben hen met dit middel daer tegens gestelt: te weten dat de
 voorsz. Garnet door seckeren synen vrient genaemt Georgius Blacvel
 (die wel een Priester by upterlijcken schijn en professie, doch int hart een
 Jesuyt was/ en die niet de penne wel wiste te schermē) een bouck heeft
 doen maechen/ en aenden Cardinael Cajetano/ beschermē van d' Eng-
 elsche nacie tot Romē doen dediceren/ in welck bouck hy gheheel onghē-
 bonden uptvaert jegens de voorsz. politie ende ordze/ houdende staen dat
 het een enckele conjuratie en inspanninge was by de geestelijcheit/ ge-
 practiseert jegens de Jesuyten die nochtans de principaelste volwerckē
 zijn/ daer door de Catholijcke Engelsche Kercke werde beschermt. Op
 de selve tijt was te Romē een Engelsch Jesuyt Robert Parson/ die hem
 int latijn liet noemen Parsonius, maer van eenighen genaemt worde Par-
 sonatus, als die gene die in Engeland so veel personagie heeft gespeelt/ als
 daer Religien zijn: Want hy eerst opghewoent was in de Papistie Religie:
 Daer na is hy vande Gereformeerde/ en epitelijc vande Jesuytische ge-
 wordē: maer in wat Religie dat hy opt geweest is/ so heeft hy altnits van
 binnē eenen moepelijckē en ongerustē geest gehad: daerom by oec by die
 vande Gereformeerde Religie/ upt de hooge Schole van Orenfort/ daer
 hy in tamelijcken aensien was/ versacht is geweest. Waerom eenē haet
 nemende/ en niet willende als een onnut en verwoyten stuck vlesch al-
 daer leven is hy naer de Jesuyten geloopt als naer een vet en gelegen
 belt/ om te worden en te oefenen so eenē oproerigē mensche als hy was.
 In welcken staet heeft hy seckerē tijt in Engeland gewoont: maer siende
 dat hy daer niet secker en was/ is van daer verbrocken naer Romē/
 daer hy gemact is Regent vande Schole genaemt het Seminarium, ofte
 de Queckerij van d' Engelsche Studentē. Dese Parsons en hadde het
 voorsz. bouck van Blacvel niet so haest gecregē/ of hy liet het eenen pe-
 gelijcken lesen/ ende door de gantsche stadt loopen/ om daer door den synen
 meer en meer voordeel en faueur te doen becomē: en viel hem middel-
 tijt eenen anderē raet indē sin. Want siende dat de voorsz. Jesuyt Veston
 syne plaetse inde voorsz. schyven Heerschapppe/ en by hem so seer gesochte

Typau

Tyrannie niet en hadde connen behoude/so hadde hy gebacht den vooz-
 schyven Blacvel daer in te cruyde:welck een creatur der Jesuytē was/
 en die hy wel wist dat in sijn officie niet en soude doen dan met heurlyp-
 der advijs/en slypden oversulck in Engelant onder verscheyden perso-
 nage haer spel wel soudē weten te spelē: t'welc de voorsz. Persons naer
 lange loope en openbare sollicitatie ooc ten leste niet vande Paus/maer
 vanden Cardinael Cajetano heeft vercregen. En hoe wel dit een saecke
 was van grooten insien/en so int voorsz. ghemeyn beslupt van seeckere
 Engelsche Priesters in stede van de Bisschoppen te kiesē en te stellen/
 eenige duysterheyt mochte werden bevonden/dat t'selve ter decisie van
 den Paus behoorde te staen/als rakende de ordje ende discipline van de
 Kercke int gemeyn:en dat mede de geestelijckheyt ongehoort niet en be-
 hoorde getondenmeert te worden: soo en heestmen nochtans den Paus
 daer niet eens van gesproke/veel min de voorsz. Geestelijckheyt tijt ghe-
 geve om hare gedeputeerde nae Romē te senden:Maer Persons cruyt
 ten eersten opene brieven van Cajetano van date den xvij. Maert xvc.
 xvij. door de welke de selve als beschermmer vande Engheische natie
 stelt en ordomeert in Engelant eenen Opper-Priester v, de welke alleen
 over alle de Geestelijckheyt aldaer de gantsche macht soude hebbē/dat
 hy den selven gevoucht soude wordē twaelf Priesters/daer van de Cur-
 dinael ses metter daet kiest/ende de andere stelt hy ter keure en discretie
 vanden Opper-Priester/t'welck een byvouchsel was/int sature van
 de Jesuyten also gedaen/voorsziet mede met den selvē staet van Opper-
 Priester/den voorsz. Blacvel/die hy nochtans int minste niet en kende/
 anders dan hem de voorsz. Persons daer van hadde geseyt/en dat hy in
 sijn voorsz. bouck eenige Jesuytsche trecken hadde gemerckt. De voorsz.
 opene brieven van den Cardinael in Engelant gebrocht sijnde/soo heeft
 Blacvel alle de Geestelijckheyt vergadert/doet de selve vooz henlypde
 lesen/en om de selve brieven meer credijt te geven/laet daer beneffens le-
 sen eene verclaringe/die hy seyde hem van Romē gesondē te zyn/ door
 de welke hem expreffelijck bevolen werde/geenige saecke van gewichte
 in handen te nemen/en daer in te besluyten/sonder het advijs van de Je-
 suyt Garnet/en den sijnen/daer op te hebben. Die wel verwondert wa-
 ren sijn geweest dese arme Priesters/om oorsaecke dat sy sagē dat jegē
 het algemeyn beslupt van hen allen/men in Engelant onder henlypden
 sochte in te voeren een nieu Paus dom/tot nadeel van het Pausdom van
 Romē/en niet alleen een nieu Paus dom/maer een Tyrannie die noyt
 inde Kercke gesien ofte gehoozt en was geweest:datmē haer ongehoort/
 te niet hadde gedaen/de oude Discipline vande Bisschoppē/die sy sochtē
 ten met authoziteyt en toestaen vanden Paus van Romē wederom in
 treyn en gebuyck te brengen:Ooc dat sy van alle t'gene haer vooz ghe-
 lesen en vooz-gehouden was/geen ordonmantie en bebel van den Paus
 selver en sagen;So hebben sy op staende voet tegen d'executie vande sel-
 ve brieven geopposeert:en vooz alle redene van oppositie vertoont/dat
 sy niet en dencken dat de voorsz. brieven by den Paus sijn uytgegeve/hoe
 wel de voorsz. Cardinael in de selve hadde verclaert /dat t'gene hy daer
 in hadde gedaē/was geschiet met advijs en authoziteyt van den heyligē
 stoel:t'welck in allen geballe maer segs woorden en waren/de welke sy
 niet gehouden en waren te gelooven/ten ware men haer verdoende den

bArchi.
 Presbiter.

last en commissie die hy daer toe hadde gehad; Daerom sy ooc resolueerden twee ypt den haren naer den Paus te senden / om te weten wat hier van sijnen wille was. Hier om nochtans en wilde Blacvel ende Garnet niet wycken/willende en houdende staen dat sy geloof behoordē te stelle in t'gene de Cardinael by zijne brieuē hadde verclaert/en dat op pene vā geexcommunicert te werde / eben gelijc of mē daer van des Paus Bullen en brieuen sub Plombo, dat is : onder het Segel van Loet hadde ontfangen. Geduyrende dese disputen/heeft de Gheestelijcheyt twee van hare Priesters met namen Bishope en Carnoch / luydē van verstant/en daer een pegelijc genougē in behoorde te hebben, naer Roomen gesondē: Blacvel hier door seer vergzāt zijnde/heeft alle de voorsz. opposanten en tegespreekers geexcommunicert/daer toe ghebracht sijnde door een bouck gemaeckt by de Jesuyt Lister / in t'welcke staende ghehouden werde/dat alle de gene die haren toevlucht namen tot de macht en auctoriteyt vande Stoel van Roomē/tot nadeel vande verclaringe gedaen by dē voorsz. Cardinael/dat de selve scheuringe en oneenicheden inde Kiercke sochten/en daerom niet redenen behooren geexcommunicert te worden : Om in dese nieuwe disordye en oneenicheyt eenige mate te stellen/ so sijn eenige vande principaelste Priesters by Blacvel gegaen/ hem biddende dat hy niet henluyden in eene minne ijcke t'samspreekingē wilde treden/ of so hy t' selve niet en begeerde te doē, dat in sulcken geballe dize vande voornaeste Jesuiten/ tē hepligē soude sweere/wel te weten dat de wille vanden Paus sulx inder waerhē was: in welken geballe sonder veel moeytē te maekē/sy te vrede warē de voorsz. brieuē te gehoozsamē: maer hy en wilde niet eēs daer na luysterē/henluydē hare begeerte teenemaect afslaēde.

Sulcx dat sy daer door genootsaecht sijn aen het Hof van Romē vā de voorsz. excommunicatie te appelleren: niet jegenstaende welck appel/ so heeft hy haer echter vanden Gods dienst te doen afgeset en geweert / om dat henluyden daer door benomē soude sijn den middel om te levē. Middeler tijt dat dese faecke also in Engelant in swaenck ginc/syn d'voorsz. twee afgebaerdichde Priesters den xi. December xvi. xvij. tot Roomen gecomen. De voorsz. Parsons die de tijdinge van haer vertreck ypt Engelant al verstaen hadde/heeft daer en tegēs de paden al bereypt/en ordye gestelt dat hy van hare roemste met den eersten mochte weten: welck als hy verstaen hadde/heeft hy ten eersten onder de macht en auctoriteyt van Cayetano/den Officier met de dieuaers van de Justitie in hare herberge gebracht/die haer gevangē namen/en ten eerste in handē vanden voorsz. Parsons hebben overgegeven: de welke oock met den eerste henluyden van hare pampieren en Instructien berooft heeft/en doē stellen int twee verscheydē gevangēnissen/en dat so scherpelijc dat niemant niet henluyden mochte spreke: waer in sy den tijt van vier maenden geduylichelijc hebben moeten blijven sitten/sonder eens den Gods dienst ghchoort ofte daer by geweest te hebbē. Aldus in de bewaringe van Parsons wesende/heeft hy haer beginnen te examineren en vragen/en voor sijnen Gziffier gebuyct den Jesuit Thibourne/den welchen hy heeft doen schrijven al t'gene hem believede. Int coyte geseyt d'voorsz. Parsons is aenbrengher/Geolper oft gevang. bewaerder en Kerchter gelijck en op eenen tijt gheweest. In deser maniere sijn sy gevangen geblevē tot den xvij. Februarij xvi. en sijn als doen van den Officier en Parsons voor den Cardinael gebracht

gebracht gewordē/wesende nochtans een sake daer in de Cardinael hem behoorde te excuserē/also daer vā sijn saecke en seyt meest gehādelt werde/en dat hy in effecte sichter en Aenclager oft partye was: daerom hy ooc so beleeft geweest was dat hy den Cardinael Bourghese tot hem genomen hadde om hem by te staen. Dooz dese twee gebracht sijnde/en aldaer ooc comende eenige volmachten die seyden te hebbē procuratie vanden boozsz. Blacbel/hebben de selve Procureurs veel schandelijcke injurien jegens dese twee Priesters uytgespogē. Maer een van de twee antwoordende mede booz sijn medtgesel/heeft met bequaēheyt en cloecheyt verdoont dat t'selbe al t'samen groote lasteringen waren/uyt de mouwe vanden boozsz. Parsons geschut / hen verseeckerēde dat sy daer toe geen last en hadde:/jae vande boozsz. Blacbel selver/en so het sulcx ware/begeerdē sy dat deselve haer getoōt en mede gedeelt mochte wordē. Welckie by den Jesuyten belet sijnde / is de saeck van stonden aen verstaen en ooc geordeelt geworden:want de sichten bevindēde dat de twee Priesters ontschuldich waren/hebbē bevolen dat de gevangenisse henlupden datelijc soude werden groepent. Dies niet tegēstaende is Parsons echter boozsz gebaren/en heeft de gevangens in hare gevangenisse gehouden/en dat om oorzac/gelijck hy seyde/dat een vande selve te vrymoedich jegens de Procureurs van Blacbel gesproken hadde. In desen staet sijn sy noch gevangen gehoude den tijt van twee geheele maendē/ binnen welcken tijt Parsons gelegentheyt hadde/om dooz brieven aen Blacbel ende sijnen aenhant/cristelijc te versoucken/dat so sy aldaer pet nieuws wisten van dese twee gevangens te vernemē/dat sy het souden willen overschryben: de welke hem int laeste over sonden een informacie/daer by eenen seeckerē quidam getuycht/dat hy van twee Priesters hadde hooren seggen/dat een vande twee gevangens/cē moeder met de dochter vleyschelijck behent hadde. Welcke getuygenisse van een man alleen/en van een die getuychde van hooren seggen/ is lichtelijcken vanden gevangen wederlepdt gheweest: behalven dat hy met sulcke vrymoedicheyt en waerschijnlijcheyt/de selue valsche beschuldinge vā zijne hals heeft gewieert/dat Parsons geheel beschaemt en confus is blijven staen. Maer: I o dē Jesuyten binnen Roomen niet onmogelijck en is/en dat sy alle dinghen weten uyt te rechten/al was het noch so quaet en onbillyck so heeft dese Jesuyt Parsons mede eyntelijc een Bulle van den Paus getregen/ vande date den vij. April rbc. xcix. wesende een confirmatie en bevestinge vande opene brieven vanden boozsz. Cardinael. Welcke Bulle also gecroachen hebbende/so doet dese Parsons den gevangens sulcke brieven schryben alst hem geliefde/cude heeft de selve naer Engelandt gesonden.

Den xxij. der selver maent heeft d'boozsz. Officier den gevangens comen aenseggen een ander sententie de welke hy seyde by dē boozsz. Cardinael uytgesproken te sijn / inhoudende dat de gevangenissen booz hen open waren/maer dat henlupden uytduckelijc verboden was op pēne van excommunicatie niet wederom in Engelandt/Schoelant oft Flant te comen. Welck so veel te seggen was als dat die twee onnoosele menschen hen broot soudē gaen bedelen/gelijc sy langen tijt dooz Francrijk hebben gedaen. Ende dese sententie was by Parsons also gepraktiseert/de welke om noch meer sijne Barbarische hefticheyt tegen de gevangenen te oeffenē/heeft maer een vande selve gevangens booz eerst laten los

gaen/en eenige dagē daer na den anderē/niet willende dat sy op dē wech
 malcanderen gheselschap hielden om hen selbe te vertroosten: waer uyt
 men afnemē can, dat als eē Jesuyt eenmael sijne tant in penants vleesch
 heeft geset / dat het veel quader is als oft men van eenē dullē hout sennij-
 lye was gebetē. De Roomsehe Priesters dese leste Bulle van den Paus
 gesien hebbende / mochtē hen daer teghens stellen als qualijc (en haer on-
 gehoozt) vercregen / nochtans so haest als de selbe warē geopen en eenen
 pegelijcken deersichtich gemacet / en dat sy daer beneffens de brieven van
 hare ghe-deputeerden sagen / sijn ten eersten hen gaen vertoonē voor den
 nieuwen Opper-priester / en hebben hē ootmoedelijc gebedē dat hy wilde
 vergeten t'gene datter ghepasseert was / als van te voren redene gehad
 hebbende om hem niet te comen gehoozsaem: Maer nu sy sagen dē wille
 van sijne heylicheyt / so souden sy hem in toccomende tijden alle gehooz-
 saemheyt bewijsen. De Opper-priester de Geestelijcheyt aldus hooze-
 de bidde / so scheen dat hy ten eerste int goede wilde neuwē hare onschult /
 en heeft de selbe niet alleen omhelst / maer heeft beloofst dat hy soude ma-
 ken / dat die gene die om dese nieuwe oneenichz geblycht warē / weder om
 souden comen. Maer soo haest hy met de Jesuyten hadde gesproken / so
 heestmen hem geheel anders gebonden als hy van te vozē was: Hy segt
 dat hy advijs uyt Roomē hadde gecregen / daer by de Priesters van En-
 gelant waren verclaert Schismatijckē / dat is vande Kerckē af geschep-
 den / om dat sy niet onderdanich haddē geweest / en geen geloof gegeuen /
 de brieuē van Cojetano / en erimen haer tot de Gemeenschap wederom
 soude inlaten / dat het van nooden was dat sy haer sondē bekenden voor
 alsulcke Biechtvaders als hy hen soude toestellen / en dat sy alsulcke pe-
 nitentie en boete souden doen / als de selve hen souden opleggen. Versocht
 en ernstelijc gesommeert sijnde / door wiens hy t'selue advijs hadde beco-
 men / seyde hy vande Jesuytē Chibourne en Walpode: Waer van de eer-
 ste was de voozsz; Giffier vā Parsons / en de tweede die gene die dē raet
 en het sennij aendē voozsz. Squire hadde gegeuē / om de Coninginne sijne
 natuyelijche Vrouwē te vergeuē. Daer by voegde / dat hy wederom ex-
 cōmunicerde so veel het noot dede alle den gene die de voozsz. boetveer-
 dicheyt en penitentie niet en versochten. Dese arme Priesters haer stēde
 dus gebēgelt en mislept / hebbē haren toevlycht genomē naer de Doctozē
 vande Sorbonne tot Parys / om verclaringe daer van / en vertroostingē
 in hare conscientie te mogē becomē: hebbē aen de selve ober gesonden een
 cozt verhael vā hare geschil en oneenichz / sonder nochtāns het Conincric
 noch de personē die het aengint / te noemē / hen biddende dat sy haer wildē
 raet geben / nopēde dese nieuwe excōmunicatie: De Doctozē van de Sor-
 bonne hebben by hare resolutie vanden rry. Mey rvic. verclaert / dat de
 Geestelijchz / in al t'gene vozē verhaelt is / int yunste geē schult en haddē /
 en consequētljic geene straffe ofte excōmunicatie onderwozpe warē. Dit
 advijs aendē Opper-Priester verdoont zijnde / heeft hy haer verhodē / dat
 of wel t'selue advijs warachtich ware / dat sy echter hen daer mede niet
 en soudē behelpē / bevestigende op eē nieu wederom sijne eerste excōmuni-
 catie: Daer van sy ooc / achtervolgende hare eerste appellatie / wederom
 appelleerdē. Maer hoe sy meer de hulpe vande Stoel van Roomen aen
 roepē / hoe die nieuwē Cyran / het recht schepfel vande Jesuytē / hē meer
 regen henliedē verstoct en verhart. De Geestelijcheyt comt tot Londen
 om

o'n hem te vermo: wē/ en te weten waer op hy dese excommunicatie fondeerde: maer hy en begeert haer noch te sien noch te hoozen sprekē/ ja dat erger is/ om henlupden alle middelen van haer Appel te vervolgen/ af te snijden/ so verbiet hy henlupden wel expresselych en op groote pepne/ dat niemāt te Hofnaer Roomē soude gaē/ t' sy om wat saecke het ooc moechte wesen/ dan met sijn voozweten en toelatinge. Suler dat de Roomische Kercke in Engelāt/ noyt meerder vervolch en verdy et geleden heeft/ als de selve onder de regeringe vā den Opper- Priester (die hē dyacht als eenen bysenden Leu/ en opgehyst wort vande bittere Jesuptē) moet lyde.

En dit is vooz so veel wy beloofst hadden hier mede te bewyisen eē gedeelt vant levē vā Robert Parsons/ vande welckē dicmael in het voozsz. bouerken gewach gemaect wort: waer upt men siē can wat eē mensch hy geweest is/ en wat hy in zyn levē meest gedaen/ en gesocht heeft int werct te stellē. Daer na is daer upt mede tot onderrichtinge en verclaringe af te nemen wat de Autheur vant voozsz. bouerckē int eynde van t' selve wil seggen vanden Opper- priester die onder de Roomische Geestelycheyt in Engelant nieuylc is gestelt / den welcken ghelyc mede syne by- raden de Heerē Jesupten / de Geestelycke Priesters aldaer moeten gehoozsaem en believen/ ooc in al t' gene dat hen van de selve soude mogen bevolen en opgelept worden: Suler dat de voozsz. Autheur daer upt te recht een beskupt maect dat de Coninc vā Engelant beswaerlyc onder alle de rechte Papisten van zyn Lant een getrouwe onderdaē in zynen noot soude wesen te vindē. Want also de Jesupten in alle haer doē en trachten/ de saeckē van Staet en Politie vermengē met de saeckē van Geligte/ en dat sy van alle de Connerijcken daer sy haer ooch op hebbē gehat van allē tyden/ meest hebben gesocht het Connerijc van Engelant in trouble/ en tot de uiterste verderffnisse te brengē/ somtijts daer toe verweckede overgeven en desperate mensche/ die nae het leven van de overledene Connerijc en ooc van desen jegenwoordigen Coninc hebben gestaē: Somtijts niet boucken te maken en die te verstroyen daer in sy soecken te bewyisen dat t' selve Connerijc eenē anderē grooten Prince en Monarch toe coēt/ de welke ooc op hare instructie en onderrichtinge/ tot verscheyde tijde/ en dooz verscheyden middellē heeft gesocht sijn selvē meester daer van te maken. So weest nu byz verseeckert dat de Jesuptē nits het oprechtē vande staet vanden Opperpriester/ en de nieuwe ordze daer op gevelcht/ meest alle de Papisten op haer hant hebben/ en dooz de selve soucken upt te rechten t' gene sy so langē tijt inden sin gehat/ en t' gene de voozsz. hare regulen en leeringen mede brengē. Want sijnde de eenvoudige Engelsche Priesters die noch plegen de lupden te leerē hen onder de ghehoozsaemheyt van hare wetelijcke en natuwelijcke Overicheyt te houden/ en daer onder stil en vzeetsamelijc te levē/ en hare oeffeninge sonder schandael te doen/ dooz dit nieuwe Pausdom der Jesupten/ van al het selve voorderst te doen gebannen en upt gestoten: en dat het nu alles gedaen wert by den Jesupten en die van haren aenhane zyn/ so staet te letten/ en een pegelijck ran daer ooc upt af nemen/ hoe veel middelē en wat groote gelegenthedē sy daer dooz vercregen hebben/ om des wacke mensche dooz hare bedriegelijcke oorzichten/ tot nieuwe opzoericheyt/ so tegē den staet int generael/ als jegens den Coninc int particulier/ op te rockenē. Gelijc daer vā dit laetste grouwelijc vooznemē/ wel vooz geheel Engelant een bloedich

ende

en geheel beclaehtijc exempel geweest soude hebben. Inder bougen dat ten aensien van t' selve/ als mede vande vericalof- veranderinge inde ordre vande Geestelijcken staet in Engelant door het stellen vande voozsz- Opper P:tester ingeboort/ daer door de Jesuïtē in macht ende aensien/ en de andere P:esters in cleyrnachtige zin gekomen/ ick wederom oorz- saecke der ve neme/ om so wel de Gereformeerde en oprichte Patriotten vant laut/ als de Papisten onder ons wooncnde/ te vermanē en te bewe- gen tot rechte aemerkinge vande voozsz. grouwelijcke leeringe en regu- len/ mitsgaders vande practijckē der selve. en ooc vande voozsz. nieuwig- heyt. De gereformeerde nits de selve indachtich makēde dat sy somtijt s mede met gelijcke verrader- stucchen en schelmieren door Jesuïtē te we- ge gebracht/ sijn aē retast gewese. Want door wie is de P:nce vā Fran- gien hoochlosselijcker Memozie vooz d' eerste reyse tot Antwerpen door sijn wange geschotē/ dā door eenē die daer toe gebracht was door de Je- suïtē? En als hy vooz de tweede reyse tot Delft by eenē Balthazar Ge- rard so schandelijc is vermoort geweest/ heeft de selve niet b' hem dat hy daer over hem beraetslaecht hadde met eenē Jesuït die hy niet en kē- de/ maer die root van h' hy was/ en liegent vant Collegie tot Trier/ de welke het in communicatie gelept hebbēde met d'ye vande selve gesint- heyt/ bevonden herft/ en gesent/ dat het een wert was t'welc Gode aen- genaem soude sijn/ hem ooc de benedictie gevende/ en ver- soecherende dat so hy daer over quame te steruē/ dat hy onder de Mar- tiaren soude wer- den gestelt en gerekent: En als Pieter Panne Cupper van P:zen geson- den was om sijne Excellentie van Nassau om het lebē te brengen/ heeft hy niet bekent dat hem de Jesuïten van Douay daer toe gebracht had- den/ dat de selve met haer eppen gelt/ en het incoemen van haer Collegie hem daer toe gecocht/ en zijnen Soon een Canonicx prebende tot Dooz- nijck beloofst hadden/ heeft hem de Provinciael der Jesuïten hem sijne benedictie met gegeven/ en gesent: Gaet mijn vrient in vrede/ want ohy gaet als eenen Engel die van Godt bewaert wort? Voorwaer ja: en is de voozsz. Pieter Panne daer op inde Stat van Leyden gescreuen door Sententie vanden r:ij. Junij rvt. reu:ij. Daerom ooc de Heeren Staten vanden lande groote en gewichtige redenen hebbē niet allēen de Placa- ten tegens de Jesuïten uutgegeuen/ scherpelijc te doe onderhoude/ maer noch voozders sulcke ordze te stellen/ dat t' selve quact ghespuns dat met o groote menichke en stouticheyt int middē vā ons hem is onthoudēde/ tot groot nabeel vande oprichte ware keligie/ en tot afbreuc en verderf van den wel gestelden staet deser Gemeerde landen/ daer uut geweert/ ofte ten minsten hare groote licen te beuomen mochte werden. De Pa- pisten mogen hier mede uut leeren den Jesuïten en haren aenhanc sulc- ken credit niet te geben als men dagelijc siet dat sy haer geben/ op dat sy niet mede en varen g'lich de P:esters en Geestelijcheyt in Engellant/ die door den selve in sulckē dienstbaerheyt en misachtige sijn gebracht/ als hier vore is verhaelt geweest/ de wijle de selve niet anders en trach- ten dan hē selven meester van alle de Geestelijcheyt te maccken/ de oude ordre en regeeringe te verwoyde/ over de Roomsche Catholijcken selve te Tyranniseren/ en onder het deksel van het Pausdom vooz te staen/ t' selve om te stootē/ en eē neu Pausdom naer haren appetijt in te voere.

F A A S.

